

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het **MINISTERIE VAN OORLOG**

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. G. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 p. jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 228

Redactioneel gedeelte

Nogmaals: Logistieke bedrijfsleiding in het bataljon infanterie, door G. H. H. Schröder, Majoor der Grenadiers en H. T. Kamphuis, Majoor der Fuseliers, met een naschrift van Generaal-Majoor B. Koning, C — 4 Divisie	229
Beoordeling van officieren, door J. H. Wieffering, Hoofddirecteur Personeel MvO	235
De militaire top-organisatie van de NAVO, door jhr. W. de Savornin Lohman, Majoor van de Generale Staf	240
Hogere staven in de tactische atoomoorlog, door J. D. Backer, Majoor van de Generale Staf	243
De honderd-urige oorlog, door H. C. Bajetto, Luitenant-Kolonel b.d.	255
Vuursteuncoördinatie op bataljonsniveau, door H. Treffers, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	263
„De” waarnemer, door S. da Costa, Luitenant-Kolonel der Infanterie	270
Nieuwe uitgaven	228, 269, 275
Management development, door P. G. G. Frederiks, Majoor der Militaire Administratie, Leraar aan de Hogere Krijgsschool	276
Uit de buitenlandse vakpers	242

DE MILITAIRE SPECTATOR, 127e Jaargang nr 5, blz. 227—279 Den Haag, mei '58

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het **MINISTERIE VAN OORLOG**

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. G. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 p. jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 228

Redactioneel gedeelte

Nogmaals: Logistieke bedrijfsleiding in het bataljon infanterie, door G. H. H. Schröder, Majoor der Grenadiers en H. T. Kamphuis, Majoor der Fuseliers, met een naschrift van Generaal-Majoor B. Koning, C — 4 Divisie	229
Beoordeling van officieren, door J. H. Wieffering, Hoofddirecteur Personeel MvO	235
De militaire top-organisatie van de NAVO, door jhr. W. de Savornin Lohman, Majoor van de Generale Staf	240
Hogere staven in de tactische atoomoorlog, door J. D. Backer, Majoor van de Generale Staf	243
De honderd-urige oorlog, door H. C. Bajetto, Luitenant-Kolonel b.d.	255
Vuursteuncoördinatie op bataljonsniveau, door H. Treffers, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	263
„De” waarnemer, door S. da Costa, Luitenant-Kolonel der Infanterie	270
Nieuwe uitgaven	228, 269, 275
Management development, door P. G. G. Frederiks, Majoor der Militaire Administratie, Leraar aan de Hogere Krijgsschool	276
Uit de buitenlandse vakpers	242

DE MILITAIRE SPECTATOR, 127e Jaargang nr 5, blz. 227—279 Den Haag, mei '58

Officiële Mededelingen van het MINISTERIE VAN OORLOG

UIT DE LANDMACHT- EN LANDMACHTORDERS

LUCHTMACHTORDERS

De aandacht wordt gevestigd op:

LaO Nr 58010 (LuO Nr 58513) betreffende röntgenologisch borstsonderzoek voor militairen en gezinsleden.

LaO Nr 58013 (LuO Nr 58516) behandelende het reizen tussen woon- en standplaats door militairen, ter uitvoering van de VRBKL 1949, paragraaf 41. Hierin is tevens geregeld het gebruik van eigen vervoermiddel (rijwiel, rijwiel met hulpmotor, auto, motorrijwiel, scooter).

LaO Nr 58014 (LuO Nr 58517) — Begrafenis of crematie van het stoffelijk over-schot van een militair.

LaO Nr 38015 — Voorrangsaanwijzingen voor telefoongesprekken, regelende de bepalingen, nodig om het aanvragen van telefoongesprekken met voorrang mogelijk te maken. Bijzondere aandacht wordt gevestigd op de beperkende bepalingen om misbruik tegen te gaan.

LaO Nr 58021 (LuO Nr 58523) — *Aankondiging Nationale Vijfkamp. Inschrijving uiterlijk 1 juni a.s. Algemene en bijzondere bepalingen zijn in de order opgenomen.*

LaO Nr 58024 *Voorlopige regeling straffen tuchtrecht voor de Koninklijke Landmacht.*

LaO Nr 58028 — Hogere technische vorming van de officieren der Koninklijke Landmacht. Cursus 1959.

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke Landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Nieuwe uitgave

REPUBLIK MALUKU SELATAN, door Günther Decker, 239 blz. Uitg.: Verlag Otto Schwartz & Co, Göttingen. Prijs: ing. DM 21,80.

De worsteling van het Ambonese volk voor de onafhankelijkheid van de Republiek der Zuid Molukken heeft, in de ogen van schrijver, tot dusverre te geringe internationale aandacht gehad.

Hij leidt dit recht op onafhankelijkheid niet slechts af van de algemene grondslagen van het Volkenrecht, doch evenzeer van de ontwikkeling van de opbouw

van het vrije Indonesie zelf. Voor de juridische bewijsvoering van zijn stelling wijst de auteur naar een aantal, ten dele thans voor het eerst gedrukte documenten. Hij behandelt het vraagstuk daarvoor vollediger dan tot nu toe is geschied.

De auteur zelf is leider van het „Forschungszentrum für Selbstbestimmungsrecht und Nationalitätenpolitik“.

Vooral omdat het boek geschreven is door een buitenlander, is het voor de Nederlander die zich in de vrijheidsstrijd van de Ambonezen interesseert, uitermate interessant. v.H.

Collecte Gezamenlijke Militaire Steunfondsen

De Gezamenlijke Militaire Fondsen (Fonds 1815, Stamil, Ereschuld en Dankbaarheid, Karel Doormanfonds, Prins Bernhard Stichting en Van Weerden Poelmanfonds) zullen van 3 tot 11 mei openbare collecten houden. Deze fondsen verlenen steun aan nagelaten betrekkingen van omgekomen militairen, verminkten en gede-mobiliseerden. Gaarne bevelen wij de collecten in de steun van onze lezers aan. Men kan ook bijdragen storten op postrekening 460388 ten name van de Gezamenlijke Militaire Fondsen, Stadionkade 17 I, Amsterdam-Z.

Nogmaals:

Logistieke bedrijfsleiding in het bataljon infanterie

door G. H. H. SCHRÖDER, *Majoor der Grenadiers en*
H. T. KAMPHUIS, *res. Majoor der Fuseliers.*

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE

Door late datum van inzending kon dit artikel nog slechts in kleine druk in dit nummer worden ingevoegd. Vooral door het naschrift van C-4 Div echter is het van zo groot belang, dat wij meenden snelheid van plaatsing te moeten laten prevaleren. Om toch voldoende de aandacht erop te vestigen, is het als eerste artikel opgenomen.

Naast de vele blijken van instemming, die wij naar aanleiding van een artikel onder bovenstaande titel in dit blad ¹⁾ mochten ontvangen, is ook enige kritiek geleverd. De commandant van de 4e divisie, Generaal-Majoor B. Koning meent dat het artikel aanleiding zou kunnen geven tot verwarring, omdat onvoldoende tot uitdrukking zou zijn gebracht, dat de commandant *verantwoordelijk* is, ook ten aanzien van bevoorrading en onderhoud. Bij het schrijven van ons artikel zijn wij ervan uit gegaan, dat het in elk voorschrift terug te vinden *axioma: de commandant is verantwoordelijk voor alles wat zijn onderdeel doet of nalaat te doen*, ook geldt voor de logistieke sector.

Op bladzijde 159 van ons artikel hebben wij gesteld: „Voor een voortdurende beoordeling is het beslist noodzakelijk, dat de S4 zijn bureaustoel verlaat en erop uit trekt om op burelen, rustkamers, werkplaatsen en autoparken na te gaan of het door *zijn commandant gewenste beleid* ook inderdaad wordt uitgevoerd.”

Het is onze ervaring, dat het peil op logistiek gebied het hoogst is in die onderdelen, waar de S4 *binnen de lijnen van het door zijn commandant getrokken beleid*, de in het slot van ons artikel genoemde beginselen consequent toepast. Het was onze bedoeling om het werkterrein van de S4 als stafofficier te belichten, zonder iets af te willen doen van de verantwoordelijkheid van de bataljonscommandant.

De kritiek van Generaal Koning is voor ons een welkome aanleiding om thans de taak van de commandant met betrekking tot onderhoud- en bevoorrading eens nader onder de loep te nemen.

Taak van de commandant

Vooropgesteld zij, dat elke commandant verantwoordelijk is voor de aanwezigheid en het onderhoud van het volgens de OUS aan hem toevertrouwde materieel. Dit impliceert, dat hij de uitrustingsstukken zo doelmatig mogelijk moet gebruiken en daarnaast alles in het werk moet stellen om dit materieel in zo goed mogelijke staat te houden, zodat het niet op kritieke momenten door onbruikbaarheid de operationele plannen doorkruist. Dit kan slechts worden bereikt, indien elke commandant weet op welke wijze hij zijn materieel moet inspecteren en doen onderhouden.

Onderhoud

Iedere commandant dient te beseffen, dat *hij* verantwoordelijk is voor het onderhoud bij zijn onderdeel. Het is echter niet voldoende dat, bijvoorbeeld een bataljonscommandant weet, dat hij verantwoordelijk is; hij moet hier actief aan werken door zijn organisatievermogen, zijn initiatief en zijn toewijding óók op de logistiek in zijn bataljon te richten. Hij moet óók weten, wie hij in voorkomende gevallen ter verantwoording moet roepen. De S4 is immers stafofficier en heeft uit dien hoofde geen bevelsbevoegdheid. *Niet* de S4, *niet* de MTO is verantwoordelijk voor het 1e eche-

¹⁾ De Militaire Spectator, nr 3, maart 1958, blz. 159.

lons onderhoud. Op de eerste plaats zijn dat de gebruikers en in de tweede plaats de, direct boven deze gebruiker gestelde, commandant.

Indien, in de kazerne, *alleen* de MTO en de MTOOn zijn belast met de controle over het onderhoud van de motorvoertuigen, dan heeft dit op de duur een hoogst nadelige invloed op de prestaties van de pelotonscommandanten en onderofficieren, ten aanzien van het onderhoud van hun motorvoertuigen te velde. *Het is immers al een veel voorkomende kwaal, dat bijvoorbeeld de stukscommandant van een mortier wél de nodige aandacht besteedt — en leert te besteden — aan zijn wapen, doch niet aan het voertuig dat dit wapen op zijn bestemde plaats moet brengen.* Het is pertinent onjuist om te veronderstellen, dat het wapen een verantwoordelijkheid is van de gebruiker en zijn commandant, en dat het voertuig een verantwoordelijkheid is van de MTO! De MTO is een speciale stafofficier, die stafwerk verricht en daarnaast óók toezicht houdt op het onderhoud en het gebruik van de motorvoertuigen en op de uitvoering van de rijopdrachten. Hij blijft echter een stafofficier, die niet verantwoordelijk gesteld kan worden voor *tekortkomingen*, die *commandanten* aankleven. Want juist deze commandanten zijn verplicht zich voortdurend persoonlijk ervan te overtuigen, dat ál het aan hun zorg toevertrouwde materieel op de juiste wijze wordt onderhouden en in goede staat verkeert.

Óók de compagniescommandanten moeten beschikken over een „inspectieplan”, waardoor, zij ervan zijn verzekerd dat, in een periode van ten hoogste twee maanden, zij al het bij hun compagnie ingedeelde materieel onder de ogen hebben gehad. Hiertoe dienen zij *wekelijks* inspecties te houden.

Pelotonscommandanten moeten al het materieel bij hun peloton tenminste eens in de veertien dagen hebben geïnspecteerd en een *dagelijkse* controle houden over het 1e echelon onderhoud: op de schietbaan, na thuiskomst van een oefening en tijdens het dagelijkse onderhoudsuur.

Bevoorrading

Evenzeer moet de bataljonscommandant, al heeft hij een S4, ook persoonlijk de nodige aandacht wijden aan de bevoorrading. Veelvuldige controle op de bevoorradingskanalen is noodzakelijk en geconstateerde tekortkomingen dienen via de bevelslijn te worden doorgegeven. De bevoorrading staat in nauw verband met het onderhoud. Grote aantallen en soorten reservedelen en gereedschappen zijn nodig om het materieel in goede conditie te houden. Wanneer slecht onderhoud wordt geconstateerd en dit een gevolg is van gebrek aan reservedelen en/of gereedschap, dient onmiddellijk te worden gecontroleerd of de ontbrekende artikelen op de juiste wijze zijn aangevraagd.

Opleiding

Het verstrekken van uitrusting is zinloos, als de gebruiker niet weet wat hij ermee moet doen, hoe hij het moet gebruiken en hij hoe het moet onderhouden. Dit moet hem geleerd worden, niet alleen theoretisch, maar vooral praktisch.

Niet alleen de opleiding van de soldaat is daarbij belangrijk, maar vooral ook die van de officier en de onderofficier. De zwakke plek in het onderhoud zit bij de pelotonscommandanten en groeps- of stukscommandanten. Zij moeten ervan worden doordrongen, dat zij niet alleen verantwoordelijk zijn voor hun *personeel*, maar ook voor het materieel dat aan hun zorg is toevertrouwd. De jongere officieren en de dienstplichtige onderofficieren *moet* onderwezen worden *waarom* en *hoe* zij inspectie over hun onderdeel houden. Zij moeten weten op welke punten daarbij speciaal moet worden gelet. Het preventieve onderhoud en de controle daarop is dermate eenvoudig, dat iedereen het kan leren; men heeft er geen bepaalde technische kennis voor nodig. Kennis van de verschillende onderhoudsvoorschriften is hiervoor ruimschoots voldoende. Het moet echter *onderwezen* worden en mede door de regelmatige vervanging van personeel in het kader van het fillersysteem dient deze opleiding de voortdurende en nimmer aflatende zorg van de bataljons- en compagniescommandant te hebben. Officieren en onderofficieren moeten op geregelde tijden instructie ontvangen over de wijze waarop zij hun onderdeel moeten opleiden, controleren en inspecteren. Hen moet worden ingehamerd, een onafgebroken controle uit te oefenen op de man, zijn uitrusting en het onderhoud daarvan. Bovendien moeten zij leren, hoe zij namens de compagniescommandant een rustkamertelling moeten uitvoeren. Zij behoeven hiertoe slechts een summiere kennis te bezitten van de beheersadministratie. Wanneer een compagniescommandant deze tellingen „uitsmeert” over al zijn pelotonscommandanten, CSM en SMA, heeft hij het voordeel, dat dezelfde functionaris maar een beperkte en dezelfde hoeveelheid goederen moet tellen. Bovendien behoeven de tellingen niet noemenswaard te stagneren, als een nieuwe luitenant of vaandrig zijn intrede in de compagnie doet. Na verloop van enige maanden kan men

dan de officieren eens laten wisselen. Door deze werkzaamheden op de juiste wijze te *delegeren* zijn de pelotonscommandanten zo kort mogelijk aan hun eigenlijke taak onttrokken.

Conclusie

Onderhoud van materieel is een verantwoordelijkheid van de *gebruiker* en van zijn *commandant*. De wijze waarop het onderhoud wordt uitgevoerd en gecontroleerd is een zaak van *commandobeleid*. De opleiding van ondercommandanten, in het bijzonder van pelotons- en stukcommandanten terzake van het onderhoud, dient de nimmer aflatende aandacht te hebben van de bataljons- en compagniescommandanten. Met verwijzing naar ons eerste artikel willen wij nog eens duidelijk stellen.

Het komt nog al te vaak voor, dat een staffunctionaris — dus ook een S4 — van zijn bureau richtlijnen en aanwijzingen geeft, doch er in onvoldoende mate op uit trekt om zich persoonlijk van de gang van zaken, in de ruimste zin van het woord, te overtuigen. Fouten, tekortkomingen en onkunde worden het snelst ontdekt door persoonlijke waarneming, dus door controle. Alleen op deze wijze is het mogelijk, dat de staffunctionaris zijn commandant, die uiteindelijk verantwoordelijk is, tijdig van juist advies kan dienen.

Wil de commandant de volledige verantwoordelijkheid voor het doen en laten van zijn onderdeel kunnen dragen, dan neemt hij niet een deel van de S4-taak over, maar hij eist van deze staffunctionaris, dat hij de belangen van het onderdeel behartigt op de wijze zoals in ons artikel is aangegeven en controleert of dit ook inderdaad gebeurt.

Nog steeds geldt het spreekwoord: „Het oog van de meester maakt het paard vet”.

Naschrift

van B. KONING, *Generaal-Majoor, Commandant 4e Divisie.*

Met zeer veel waardering heb ik het artikel van de Majors Schröder en Kamphuis over de „Logistieke bedrijfsleiding in het bataljon infanterie” van maart 1958 gelezen. Het was een uitstekende — en wij mogen wel zeggen tevens zeer geslaagde — poging, om de logistieke bedrijfsleiding op een betere leest te schoeien. Want inderdaad mankeert daar in de praktijk nog wel het een en ander aan.

Merkwaardig verschijnsel

Het is een heel merkwaardig verschijnsel, dat velen nog altijd de „tactiek” veel interessanter en prettiger vinden, dan de „logistiek”. Daar is natuurlijk wel een verklaring voor. In de tactiek kan men mooie plannen maken, die men op de kaart en ook nog wel bij oefeningen, vrijwel direct in de praktijk kan toepassen. Daar kan men „activité et vitesse” tentoon spreiden. De „activité” en de „vitesse”, die inderdaad nog altijd *het* grote recept zijn voor elke overwinning! En in de „theoretische” tactiek is het zo mooi om grote pijlen op een kaart te trekken. „Cannae” manoeuvres, dat wil zeggen dubbele of enkele omvattingsslagen, waarbij de tegenpartij totaal vernietigd wordt, zijn er op de kaart „bij duizendtallen uitgevoerd”.

Mijn oude directeur van de Hogere Krijgsschool, de ons helaas te vroeg ontvallen Generaal-Majoor jhr. Alting von Geusau, had wel eens de gewoonte — om na een grote oefening op de kaart, waarbij wij — zijn leerlingen — weer geweldige operatiën hadden uitgebroed en blokjes gekleurd papier, die divisies, regimenten, afdelingen voorstelden, op de meest vervaarlijkste wijze „op de kaart” hadden verplaatst — te zeggen: „Zo, nu gaan we eens kijken, wie nu de Militaire Willemsorde krijgt voor betoonde moed, beleid en trouw, dan wel wie zich voor een kriegsraad te verantwoorden heeft voor onverantwoordelijk — dus niet beleidvol — optreden”.

Het aantal „theoretisch” uit te reiken Militaire Willemsorden, dat kan ik u wel zeggen, was uitermate klein.

Ook bij oefeningen en manoeuvres, worden vaak — en dat is internationaal — operaties uitgevoerd, waar men in tijd van oorlog vermoedelijk niet over zou piekeren. Ja, het „commandant” zijn ligt ons allemaal en vele, vooral jonge officieren, zweeft wellicht onbewust bij hun actie het beeld van de „veldheer” voor ogen, die hoog gezeten op een paard, op een „Feldherrnhügel” staande, met forse armzwaaien zijn troepen in beweging zette om de ene overwinning na de andere te behalen.

De werkelijkheid

Dit kan geen kwaad. Wij zouden onze jongere collega's niet gaarne dergelijke beelden willen afnemen. Integendeel. Het getuigt van fantasie, van dadendrang!

Maar een gezonde fantasie en een welbewuste dadendrang kunnen alléén maar dán wat bereiken — en daar gaat het toch om — als er in gelijke mate rekening wordt gehouden met de „werkelijkheid”.

Zowel in het gewone dagelijkse, burger- en militaire leven, als in de harde werkelijkheid van de oorlog, telt alleen de werkelijkheid en niets dan de werkelijkheid! Heel veel mensen houden niet van de werkelijkheid, omdat deze zo vaak zo moeilijk, zo hard is. Maar nogmaals, toch moeten wij de werkelijkheid onder de ogen durven zien. En nu is in het „vredes” militaire leven de logistiek één van de werkelijkheden, die ons in de oorlogspraktijk ook kunnen overkomen. De logistiek laat zich niet oplossen met een „armzwaai” van de commandant, met het trekken van mooie pijlen of het verschuiven van blokjes op de kaart. Daar krijgt men geen brood, benzine, munitie of nieuw materieel mee.

Dat moet er „daadwérfkelijk” komen! En het aantal officieren, dat nu werkelijk tactiek en logistiek op één lijn stelt is is nog steeds niet groot genoeg.

Twee-eenheid

Het heeft geen zin om te gaan vragen, wat is nu belangrijker, de tactiek of de logistiek. Zonde van de tijd om daarover te praten. Wij hebben goed te bedenken, dat deze twee het doodeenvoudig niet zonder elkaar kunnen stellen! Zij moeten een volmaakte twee-eenheid vormen. Daarom moet iedere commandant — op zijn eigen niveau — evenveel van tactiek als van logistiek weten en zich daar volledig aan geven. Niet de een als hoogvereerde „eerstgeborene” en de tweede als stiefkind. Niets is funester in het leven, dan bij zijn kinderen „schele ogen” te maken.

Nu is bij de logistiek het „onderhoud” een belangrijke kwestie. Onjuist onderhoud is rampzalig voor het materieel. Het onjuist onderhouden materieel gaat eraan te gronde, waardoor dit materieel dus niet beschikbaar is. En als niet tijdig voor aanvulling kan worden gezorgd, wordt het nog ter beschikking staande materieel extra zwaar belast en krijgt het dus extra zwaar te verantwoorden.

Vroeger beter?

Ondanks onze liefde voor de historie, zijn wij beslist geen verheerlijkers van „de goede oude tijd”. Als men daar grondig in duikt, dan valt heel veel van dat „goede” weg. Maar men zou onverstandig handelen, als men toch geen oog zou hebben voor het „werkelijk goede” uit het verleden.

En nu is er een groot verschil tussen de logistieke opvattingen van officieren en onderofficieren van het oude leger van voor 1940 en het leger van „nu”, in het bijzonder op het gebied van materieel onderhoud. Natuurlijk, wij weten het; vóór de oorlog was het veel gemakkelijker. Er was veel minder materieel en het materieel was ook nog veel eenvoudiger. Ongetwijfeld is het nu moeilijker. Maar het is in de grond van de zaak veel interessanter om moeilijk werk te doen, dan gemakkelijk werk te verrichten.

Maar waar zit nu het grote verschil?

Wanneer vóór de oorlog een jongeman, uit het boerenbedrijf, — waar hij als het ware tegelijk met het paard of de paarden van dat bedrijf was opgegroeid — bij de „bereden” wapens in dienst kwam, dan kon hij zijn officieren en onderofficieren niets — maar dan ook helemaal niets — wijsmaken op „paardengebied”. En het onderhoud aan het tractiemiddel „paard” was even belangrijk en gebeurde even goed als het onderhoud aan het „kanon”. Maar „nu” het is maar al te vaak zo — ik citeer hier de Majoor Schröder en Kamphuis — dat „het een veel voorkomende kwaal is, dat bijvoorbeeld een stukscommandant van een mortier, wél de nodige aandacht besteedt — en leert te besteden — aan zijn wapen, doch niet aan het voertuig, dat dit wapen op zijn bestemde plaats moet brengen”. Dit nu is levensgevaarlijk. Wij hebben niets aan een perfect wapen, dat niet de juiste tijd op de juiste plaats komt!!

De vraag is: hoe komt dit nu!

Het antwoord is, *onvoldoende* kennis en daardoor *vrees* voor het materieel, met als resultaat de gedachte „mij niet gezien, veel te technisch, ik blijf eraf, laat de technicus het maar doen”. In dit opzicht komt het „oude leger” er — *nu nog* — beter van af dan het nieuwe. Maar het laat zich aanzien, dat hier op radikale wijze verandering en dus verbetering in komt. De maatregelen ter zake zijn en worden op alle niveaus genomen!

Fout, fout en nog eens fout

Het is bij dat alles volkomen „fout”, om te veronderstellen, dat een „wapen” een verantwoordelijkheid is van de gebruiker en zijn commandant, en dat het voer-

tuig alleen een verantwoordelijkheid zou zijn van de MTO!! *Niets is minder waar.*

Het zijn de *commandanten* — van hoog tot laag — die verantwoordelijk zijn voor *hun* onderdeel, met *alles* wat daarbij behoort aan personeel én materieel!

Mijn „kritiek” op het zo voortreffelijke artikel van de Majors Schröder en Kamphuis betref nu in het bijzonder juist *dit* punt, omdat er niet op voldoende wijze in uitkwam, dat het materieelbeleid in het algemeen, en als onderdeel daarvan het onderhoud van het materieel in het bijzonder, een verantwoordelijkheid is van de gebruiker en zijn commandant. Hoewel de schrijvers dit zonder enige twijfel ook bedoelden, kan op dit zo belangrijke punt, de mogelijkheid bestaan, van een bepaalde verwarring. Niets is erger dan dat!

Daarom verheugt het mij bijzonder, dat de schrijvers onmiddellijk bereid bleken, om hun opvattingen in een tweede artikel over dit onderwerp, nog eens nader uiteen te zetten en te belichten.

Met die nadere uitleg, zoals deze in het hiervoor gepubliceerde tweede artikel is uiteengezet, kan ik mij geheel verenigen. Het geeft de opvattingen, zoals deze nu leven in de parate vierde divisie, op volkomen juiste wijze weer. Wij kunnen het niet genoeg onderstrepen, dat het *materieelbeleid* een zaak is van *commandobeleid*.

De reden

Nu zal men zich afvragen, waarom het nodig is, op dit punt zo te hameren. Het is toch logisch, dat het zo moet zijn.

Inderdaad. Maar de praktijk toont nog steeds een ander beeld, waarbij wij kortheidshalve verwijzen naar het hierboven vermelde citaat uit het tweede artikel van de Majors Schröder en Kamphuis. En wij kunnen eraan toe voegen, dat dit niet beperkt is tot de mortieren.

Vele commandanten hebben niet de benodigde kennis omtrent het materieel, vandaar de vrees en de dan zeer begrijpelijke neiging tot „afschuiven”. En dan begint de akeligheid. Want als er bij inspecties ongerechtigheden naar voren komen, als er onverhoopt een of ander ongeluk plaats vindt, dan wordt natuurlijk altijd de vraag gesteld „wie is hiervoor verantwoordelijk?” Dan is de boot aan. Want dan ligt — figuurlijk gesproken — de verantwoordelijke man op het kerkhof.

En toch is het in de militaire organisatie zo gemakkelijk. Daar is altijd een verantwoordelijk man. Het „zijn” en „blijven” altijd de commandanten en niet anders dan de commandanten.

Maar ten aanzien van dat „technisch” materieel is de zaak akelig vertroebeld, zodat men in vele gevallen — en dat is historisch volkomen juist — er maar niet achter is kunnen komen, wie nu de verantwoordelijke man was. Veelal wordt de verkeerde genomen, de technicus in plaats van de commandant.

Het is wellicht goed om hier nog eens klaar en duidelijk te stellen dat commandanten van onderhoudsgroepen, fouriers, e.d. functionarissen „technici” zijn, wier commando-functies *beperkt* zijn tot *hun eigen* technische groep. MTO(O)'n zijn *niet* verantwoordelijk voor het gebruikersonderhoud door de chauffeurs. Onderhoudsmonteurs draagbare wapens moeten *niet* worden belast met de verantwoordelijkheid van het onderhoud van de wapens, die zijn uitgegeven aan de troep. Evenmin zijn fouriers ervoor verantwoordelijk, dat tekorten niet worden gemeld. *Al deze zaken zijn commando-aangelegenheden!*

De commandant

Wanneer iedere commandant van hoog tot laag *volledig* verantwoordelijk wordt gesteld — en dat is hij — voor het aanwezig zijn van het materieel, het melden van tekorten, voor het onderhoud, kortom voor het gehele logistieke beleid t.a.v. zijn onderdeel, dan kunnen er nooit misverstanden bestaan of ontstaan ten gevolge van géén of gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij opgemerkt dient te worden, dat *ge deelde* verantwoordelijkheid eveneens *geen* verantwoordelijkheid is.

Het is de commandoketen, die het hem doet. Dit slaat niet alleen op „onderhoud”, maar op alle facetten van het militaire leven, zoals discipline, gedrag, uiterlijk voorkomen, enz. Iedere commandant, die erin slaagt om de schakels van de commandoketen op de juiste wijze te versterken en aan elkaar te smeden, is op de goede weg om de inzetbaarheid van zijn onderdeel te verhogen. Want nog steeds geldt en zal altijd blijven gelden, in het groot en in het klein, met welke middelen de mens ook heeft gestreden of nog zal strijden: *Le Commandant c'est le Régiment!*

Het is de commandant die het hem doet. De officieren en de onderofficieren zijn het „hoofd”, het „hart” en de „ruggegraat” van het leger. Zonder hen is het leger ondenkbaar. Met voor hun taak berekende officieren en onder-officieren, die ieder hun eigen commando en een scherp gestelde verantwoordelijkheid hebben, kan een leger wonderen verrichten. En zeer zeker met Nederlandse soldaten, die door alle eeuwen heen bewezen hebben, dat zij — inderdaad overal ter wereld — tegen wie

ook, hun mannetje weten te staan! Dat hebben zij getoond op de wallen van Haarlem, Alkmaar, Leiden, tegen de Spanjaarden, bij Quatre Bras en Waterloo tegen de Fransen, bij Hasselt en Leuven tegen de Belgen, in het „verzet” en met de Koninklijke Brigade „Prinses Irene” en de „Stoottroepen” tegen de Duitsers, in Indonesië tegen de Indonesiërs, in Korea tegen Noord-Koreanen en Chinezen, op de vloot tegen de Spanjaarden met hun Armada's, tegen de Engelsen in vier oorlogen, tegen de Fransen van Lodewijk XIV en tegen de Duitsers en Japanners in de tweede wereldoorlog.

Wij zijn, Gode zij dank, niet oorlogszuchtig. Wij hebben de vrede lief. Dat pleit voor ons, want het beschavingspeil van een volk, dat de vrede lief heeft, staat boven een volk, dat door middel van geweld zijn politieke doelstellingen wil verwezenlijken. Maar daarnaast hebben wij ook door alle eeuwen heen getoond, in even sterke mate de „vrijheid” lief te hebben. En die vrijheid wordt helaas nog steeds bedreigd.

Daarom moeten wij paraat zijn. Dat is de premie voor onze vrijheid.

Paraat zijn betekent niet alleen: goed schieten, goed tiraileren, goed camoufleren, het betekent óók het in zo goed mogelijk staat houden van het materieel. Een onderdeel kan, naast de geoefendheid van zijn personeel, zijn taak alleen naar behoren vervullen, indien het materieel in deugdelijke staat verkeert.

Materieel is dood. Zeker. Maar het heeft toch de een of andere geheimzinnige ziel. Als men materieel slecht behandelt, laat het ons — dat zal men altijd zien — net op het meest kritieke moment, als wij het het hardst nodig hebben, in de steek. En weigering van materieel in kritieke ogenblikken kost — zowel in vredes- als in oorlogstijd — mensenlevens!

Opleiding en onderhoud moeten met elkaar in evenwicht zijn. Niet één „knettergoed” en het ander „nul komma nul”, of omgekeerd. De balans moet in evenwicht zijn en het geheel is dus een wel overwogen goed doordacht compromis. Het tot stand brengen van dat juiste compromis is een kwestie van *iedere commandant!*

Niet moeilijk

En heus, men behoeft geen technicus te zijn om te zorgen dat het materieel van „zijn” onderdeel in goede staat is. Zware ingrepen mag men zelf beslist niet doen. Vóór de oorlog pleegden officieren en onderofficieren van de bereden wapens ook geen operaties op de aan hun zorg toevertrouwde paarden. Hun bevoegdheden en verantwoordelijkheden stonden op één lijn, met wat het tegenwoordige 1e en 2e echelons onderhoud eist.

En hetgeen t.a.v. het 1e en 2e echelons onderhoud dient te geschieden is heel eenvoudig. *Iedere* commandant kan op dit gebied inderdaad „expert” zijn. Het zijn allemaal „kleinigheden” waarop moet worden gelet. Het merkwaardige is echter, zowel in het burger- als in het militaire leven, dat veel mensen liever „aan de grote lijn doen”, dan zich bezig te houden met details.

Maar laten wij eerlijk zijn. Voor het overgrote deel der mensen gaat het om de details. De „grote lijn”, de werkelijk grote lijn, ach, dat zijn er maar weinigen, heel weinigen, die zich daarmee bezig houden. Als wij nu maar onze zaken, waarvoor wij gesteld zijn, zo goed mogelijk doen, dan behalen wij zonder enige twijfel goede resultaten. Want men moet de kleinigheden, de details beslist niet zien als onbelangrijk, of als minderwaardig. Integendeel, ons hele leven is in feite een aaneenschakeling van details. En kenmerkend van deze details is, dat als wij ze beheersen, de zaken veelal op rolletjes gaan, maar als wij ze verwaarlozen, wij daar onherroepelijk onze nek over breken.

Men struikelt *nooit* over de Mont Blanc, maar wél over een gewone drempel! Vandaar dat er een man is geweest, die in de historie de bijnaam heeft gekregen van „de Grote” nl. Frederik de Grote, Koning van Pruisen (1740-1786). Een van zijn meest bekende slagzinnen was, „Soignez les détails, ils ne sont pas sans gloire”.

Laten wij dit steeds voor ogen houden bij het onderhoudsbeleid. Want ons gehele onderhoudsysteem vindt in feite zijn basis op de juiste toepassing en uitvoering van het 1e en 2e echelons onderhoud. Is *dat* goed, dan is het geheel goed!

Soignez les détails, ils ne sont pas sans gloire!

Beoordeling van officieren

door J. H. WIEFFERING, *Hoofddirecteur Personeel MvO.*

In de laatste tijd zijn, met name in het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, van verschillende zijden beschouwingen over het bovengenoemde onderwerp geleverd. Deze bevatten belangwekkende kritiek op het huidige beoordelingsstelsel en, in aansluiting daarop, voorstellen tot verbetering. Bij een eventuele herziening van de bestaande wettelijke voorschriften zal een en ander zeker ernstig aandacht verdienen. Voor het tegenwoordige is het echter van evenveel belang, dat degenen die met toepassing van de bestaande voorschriften tot het beoordelen van onder hen geplaatste militairen geroepen zijn — en dit zijn vrijwel alle officieren — zich ernstig bezinnen op hun taak en verantwoordelijkheid in dit opzicht. Ik ben ervan overtuigd, dat velen een aansporing hiertoe niet nodig hebben. Anderzijds is mij echter ook wel gebleken, dat men zich in verscheidene gevallen die taak en verantwoordelijkheid niet voldoende bewust is. Dit euvel te bestrijden is het voornaamste doel van de onderstaande beschouwingen.

Ofschoon hierin zowel de beoordeling van onderofficieren als die van officieren aan de orde zou kunnen worden gesteld, beperk ik mij in hoofdzaak tot de beoordeling van officieren, om niet te uitvoerig te worden en omdat ten aanzien hiervan de meeste ervaring en de meeste misverstanden bestaan.

Volgens de artikelen 45 en 87 van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en de artikelen 38 en 65 van de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht moet een officier van de Koninklijke Landmacht of de Koninklijke Luchtmacht, om voor bevordering in aanmerking te kunnen komen, onder meer „bij goed gedrag, goede plichtsbetrachting, goede gezagsuitoefening en goede dienstijver, de vereiste bekwaamheid en geschiktheid voor de hogere rang bezitten”. Een dienovereenkomstige bepaling kwam voor in de vroegere wetten, die van kracht waren tot 1 januari 1955.

De wet geeft niet aan op welke wijze moet worden vastgesteld in hoeverre een officier aan de bovengenoemde voorwaarde voldoet. In artikel 93 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht — welk reglement ook voor de Koninklijke Luchtmacht geldt — is evenwel bepaald, dat „het aanhouden van beoordelingslijsten van officieren” geschiedt volgens bij algemeenen maatregel van bestuur gestelde of te stellen regelen. En het spreekt wel vanzelf, dat de hier bedoelde beoordelingslijsten in de eerste plaats zullen moeten dienen voor de vorming van een oordeel omtrent de door de wet geëiste bekwaamheid en geschiktheid van de beoordeelde voor de naasthogere rang.

Het is echter niet zo, dat dit oordeel uitsluitend door de beoordelingslijst wordt bepaald. De Kroon, of de minister, die de voordracht tot bevordering doet, mag ook rekening houden met andere gegevens en deze kunnen soms leiden tot een oordeel dat afwijkt van de mening die in de beoordelingslijst tot uitdrukking is gebracht.

Een duidelijke weergave van dit standpunt is te vinden in een uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage van 28 november

1934, gegeven naar aanleiding van een klaagschrift van een officier van de Koninklijke Marine, in welke uitspraak onder meer de volgende overwegingen voorkomen:

„dat de eischen voor bevordering van officieren der Koninklijke Marine zijn vastgelegd in de Bevorderingswet Zeemacht 1902; dat het artikel 7 van deze wet, aan de hand waarvan klager is voorbijgegaan voor bevordering tot hooger rang luidt:

„Om voor bevordering in aanmerking te komen, moet de officier, onverminderd de overige bij deze wet te stellen eischen, bij goed gedrag en genoegzamen dienstijver de vereischte bekwaamheid en geschiktheid voor den hooger rang bezitten”; dat dit artikel zoodanig is gesteld, dat het oordeel over de al of niet bevordering van officieren wordt samengesteld uit alle daaromtrent bij den Minister van Defensie ingekomen gegevens; dat bij deze gegevens weliswaar de conduite-rapporten een voorname plaats innemen, doch ook andere den Minister bekend geworden omstandigheden van invloed zijn op de beslissing, of aan de eischen, genoemd in het art. 7 wordt voldaan;”

en verder:

„doch de Kroon bij de beoordeling of de vereiste geschiktheid en bekwaamheid voor bevordering aanwezig is, met alle haar bekende feiten en omstandigheden heeft rekening te houden en niet uitsluitend gebonden is aan het beoordelingsrapport der betrokken chefs...;”

Deze opvatting is sindsdien herhaaldelijk bevestigd, ook in hoogste instantie door de Centrale Raad van Beroep.

In de praktijk zal echter noch de Kroon noch de minister van een beoordelingslijst afwijken als niet wordt beschikt over zeer betrouwbare gegevens, die een andere mening over de betrokken officier rechtvaardigen dan die welke blijkbaar bij de beoordelaars heeft geheerst. Aan de beoordelaars is dan ook een hoogst verantwoordelijke taak toevertrouwd.

Reeds in het eerste bij Koninklijk Besluit vastgestelde beoordelingsvoorschrift — het „Voorschrift betreffende de beoordelingslijsten van de officieren bij de landmacht”, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 23 september 1908 (Stb. 300) — is hierop gewezen. De eerste paragraaf van dit voorschrift luidde:

„Chefs, die een oordeel over een onder hen dienend officier uitspreken, behoren dit te doen naar eer, plicht en geweten; zij zullen daarbij steeds in het oog houden, dat zoowel in het belang van het leger als in dat van de beoordeelden zelf, strikte rechtvaardigheid en billijkheid moeten worden betracht. Te allen tijde zullen de chefs er zich rekenschap van geven, dat een zoodanige beoordeling van hen verlangd wordt, ook al ligt het voor de indiening aangegeven tijdstip wellicht nog in het verschiet.”

Veertig jaar later wordt in het „Voorschrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de Koninklijke landmacht (V.B.O.)” — vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 21 april 1948 (Stb. I 161) — gezegd:

„De officieren, die met de beoordeling van andere — jongere — officieren worden belast, zullen steeds hebben te bedenken, dat zij het zijn die er de verantwoordelijkheid voor dragen, dat uitsluitend die officieren met hogere functies worden belast — en daardoor voor bevordering in aanmerking komen — die de daartoe vereiste bekwaamheid inderdaad bezitten. Het gehalte — de waarde — van het korps officieren wordt uitsluitend bepaald door de officieren zelf. Enerzijds zullen de beoordelaars er derhalve over hebben te waken, dat de officieren niet met meer verantwoordelijkheid worden belast dan zij kunnen dragen, anderzijds behoren zij te voorkomen, dat jongere uitmuntende officieren te lang in de lagere rangen gehandhaafd blijven, waardoor het leger¹⁾ hun capaciteiten niet ten volle kan benutten.”

¹⁾ In 1948 maakten de luchtsrijdkrachten nog deel uit van de luchtmacht. Hetgeen hier voor „het leger” is geschreven geldt uiteraard ook voor de luchtmacht.

En in Aanhangsel 2 behorend bij dit „V.B.O.” lezen we:
„Beoordelaars, die van de beoordeling geen gewetenszaak maken tonen hiermede aan, dat zij als officier niet ten volle geschikt zijn. Zij doen schade aan het leger en brengen de goede naam, welke het korps officieren heeft, in gevaar”.

Krasser kan het moeilijk worden gesteld

Ik vraag mij af of iedere officier-beoordelaar zich steeds aan deze duidelijke richtlijnen heeft gehouden. Maar liever dan op dit punt in te gaan, wil ik nog enige zaken op het gebied van de beoordeling aansnijden, die naar mijn mening eveneens van genoeg belang zijn om hier te worden belicht.

Daar is dan in de eerste plaats de samenhang tussen de beoordeling en de dagelijkse gang van zaken in de dienst. Het behoort tot de taak van iedere chef, dat hij, indien hij bij zijn ondergeschikten fouten of tekortkomingen constateert, hen daarop wijst. Laat hij dit na — uit gemakzucht of om welke andere reden ook — dan schiet hij niet alleen tekort in zijn zorg voor de goede gang van zaken, waarvoor hij verantwoordelijk is, maar raakt hij ook met zichzelf in conflict als hij zo'n ondergeschikte moet beoordelen en dit plichtsgetrouw wil doen. Verbloemt hij dan de fouten, dan schiet hij ook in zijn taak als beoordelaar ernstig tekort (en nu opzettelijk en weloverwogen); vermeldt hij ze daarentegen wel, dan zal zijn gezag daaronder ernstig lijden. Wat immers moet een beoordeelde denken van een chef, die hem nooit enige aanmerking van enig belang heeft gemaakt doch hem achteraf, als een donderslag bij heldere hemel, een beoordelingslijst ter tekening voorlegt waaruit duidelijk blijkt dat hij in de ogen van die chef toch maar matig heeft voldaan? Een officier die een goed beoordelaar wil zijn — en dat is zijn plicht — zal zich dan ook steeds voor ogen moeten houden, dat te eniger tijd zijn oordeel over iedere onder zijn bevelen dienende militair kan worden gevraagd en zich daarnaar moeten richten in de dagelijkse praktijk.

Een ander punt van veel belang is de wijze waarop beoordeeld wordt. Uiteraard dient hierbij het voorgeschreven systeem te worden gevolgd en de lijst dient volgens het voorschrift te worden ingevuld. Dit betreft echter slechts de vorm waarin de beoordeling wordt gegoten. Men zij zich steeds ervan bewust, dat een beoordelingslijst, die op volkomen juiste wijze is ingevuld door een beoordelaar die niet volkomen gewetensvol tewerk is gegaan, tenslotte minder waarde heeft dan een naar eer en geweten zo nauwkeurig mogelijk gegeven oordeel, neergeschreven op een blanco vel papier. De beoordelaar dient er daarom naar te streven zijn werkelijke mening tot uiting te brengen, ook al zou hij hierin soms door de indeling van het formulier worden belemmerd.

Het formulier is nu eenmaal nodig om de beoordelingen door en over verschillende personen met elkaar te kunnen vergelijken. Een tweede voorwaarde voor deze mogelijkheid tot onderlinge vergelijking is, dat bij de beoordelingen zoveel mogelijk gelijke maatstaven worden aangelegd. Om dit te bereiken zijn de laatste jaren enige maatregelen getroffen, waarvan ik aanneem dat zij voldoende bekend zijn. Ik leg hierbij echter de nadruk op het „zoveel mogelijk”; een volkomen gelijkheid in maatstaven is onbereikbaar, er zullen altijd verschillen van opvatting blijven bestaan. Hiervoor moet inderdaad ook ruimte worden gelaten, omdat anders de beoordelaars te zeer in een keurslijf zouden worden gedrongen, ten koste van hun eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van hun taak. Met dit laatste bedoel ik niet het streven naar eenheid van opvatting te veroordelen, doch slechts erop te wijzen dat daarbij

twee belangen in het spel zijn, die met elkaar in strijd kunnen komen, zodat een zeker compromis onvermijdelijk is.

Wordt dit erkend, dan zal, in het algemeen gesproken, niet uitsluitend de laatste beoordeling doorslaggevend mogen zijn maar zal — wanneer het op al of niet bevorderen aankomt — moeten worden uitgegaan van het gehele beoordelingsdossier, waarin de meningen liggen van verschillende beoordelaars, die onafhankelijk van elkaar hun oordeel hebben uitgesproken. Deze methode, gevoegd bij het doelgericht streven naar zoveel mogelijk gelijke maatstaven bij de beoordelaars, geeft de garantie dat de bevordering — en met name de bevordering bij keuze — dan wel het voorbijgaan voor bevordering, op zo verantwoord mogelijke wijze plaats heeft.

Hierboven zijn twee factoren genoemd waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid van verschillende beoordelingen wordt bevorderd, namelijk het gebruik van voorgeschreven uniforme formulieren en het streven naar gelijke maatstaven. Het is gebleken, dat in de praktijk bovendien nog herhaaldelijk een derde factor wordt toegepast, bestaande in het treffen van vergelijkingen met anderen, die reeds bevorderd zijn. Dit moet worden veroordeeld. Het is onjuist, wanneer een beoordelaar redeneert: „Majoor A is verleden jaar bevorderd tot luitenant-kolonel en nu moet ik ertoe meewerken dat dit ook met majoor B gebeurt, want ik acht B zeker niet minder dan A”. Dit is onjuist, niet alleen omdat in 99 van de 100 gevallen degene die B beoordeelt niet beschikt over voldoende gegevens om een verantwoorde vergelijking met A te kunnen treffen, maar ook omdat hij door het invoeren van die vergelijking de grenzen van zijn taak ver overschrijdt. Hij heeft „slechts” tot taak gewetensvol zijn persoonlijke mening te geven over de te beoordelen militair. Dat lijkt misschien weinig, maar het is veel.

Ik realiseer mij, dat ik hier schijnbaar enigszins in strijd kom met punt 6 van het V.B.O., dat luidt:

„Het is voor een ieder uiterst moeilijk zelfstandig een onpartijdig oordeel over een ander uit te spreken. Om die reden wordt in dit voorschrift bepaald, dat waar dit mogelijk is officieren tot en met de rang van luitenant-kolonel zullen worden beoordeeld door meerdere beoordelaars.

Deze wijze van beoordelen biedt het voordeel, dat de beoordelaars in de gelegenheid worden gesteld een vergelijking te maken tussen de officieren, die rechtstreeks onder hun bevelen zijn ingedeeld, en de officieren van gelijke rang dienend bij andere in de onmiddellijke nabijheid optredende en in dezelfde omstandigheden verkerende onderdelen. Voorts wordt hierdoor het bezwaar, dat de ene beoordelaar ter zake minder zware maatstaven aanlegt dan de andere, zo niet geheel, dan toch grotendeels ondervangen.”

Maar dan wil ik toch erop wijzen, dat dit punt er juist van uitgaat dat het, zoals ik hiervoor als mijn mening heb gegeven, voor een ieder uiterst moeilijk is een juist oordeel over een ander uit te spreken en dat dit een reden is om een systeem van beoordeling in commissieverband in te voeren. Dit commissieverband is zeker niet ingesteld om aan de zelfstandigheid van het oordeel van ieder der leden afbreuk te doen; het dient slechts om meer vergelijkingsmateriaal ter beschikking te krijgen en om de beoordelaars in de gelegenheid te stellen hun mening over de beoordeelde te toetsen aan die van hun medeleden en zo zelf tot zuiverder inzicht te geraken. Hierbij is, wat het maken van vergelijkingen betreft, uitsluitend gedacht aan die gevallen, waarin dit werkelijk mogelijk is, derhalve aan officieren van dezelfde rang als de beoordeelde, die aan alle leden van de commissie bekend zijn en onder dezelfde omstandigheden hun dienst verrichten. En als er dan nog op

wordt gelet, dat volgens punt 15 van het V.B.O. door alle commandanten, die met het aanwijzen van beoordelaars zijn belast, dient te worden betracht, dat de onder hun bevelen dienende officieren van gelijke rang door een en dezelfde commissie worden beoordeeld, dan zal het duidelijk zijn, dat in het V.B.O. slechts is gestreefd naar een methode, die het treffen van verantwoorde vergelijkingen mogelijk maakt. Overigens spreken de voorbeelden in Aanhangsel 1 van het V.B.O., duidelijk taal.

De praktijk maakt het evenwel dikwijls onmogelijk goede gedachten door te voeren. Het komt zelfs veelvuldig voor, dat in een commissie officieren als beoordelaar (moeten) worden opgenomen, die de te beoordelen officier nauwelijks kennen. Dit is een ernstig euvel. In dergelijke omstandigheden is ook in de commissie de gewenste basis voor het maken van vergelijkingen weggevallen en doen de leden er verstandig aan zich te bepalen tot het vellen van een oordeel over de te beoordelen officier zonder daarbij rekening te houden met andere, niet aan alle leden bekende gevallen.

Een laatste punt waarop ik de aandacht wil vestigen is het volgende.

Het is begrijpelijk dat, wanneer een officier of een onderofficier ernstige particuliere moeilijkheden heeft, de beoordelaar daarmee rekening wenst te houden. Het zou zelfs onjuist zijn indien hij dit zou nalaten. Maar het is niet goed indien deze beoordelaar dan de waarheid te kort doet en een „gekleurde” beoordeling opmaakt. Er wordt immers niet gevraagd waarom bv. aan de dienstopvatting of de studiezin of het gedrag in dienst een bepaalde kwalifikatie wordt gegeven; in de beoordelingslijst dient slechts te worden vermeld hoe de beoordeelde op deze punten heeft voldaan en dan is er op de lijst nog ruimte genoeg — of anders kan daarbij een nota worden overgelegd — om te vermelden, dat hij gedurende het beoordelingstijdvak te kampen heeft gehad met ernstige particuliere moeilijkheden, die van invloed zijn geweest op de uitoefening van de dienst.

Het vorenstaande zou kunnen worden samengevat als een poging tot bestrijding van een aantal tendenties, die in de praktijk optreden en effect hebben dat bij de beoordeling geen juiste maatstaven worden aangelegd, met als gevolg dat de beoordelingen vaak te hoog uitvallen.

Dit „opvoeren” van de beoordelingen komt het peil van de officieren onderofficierskorpsen beslist niet ten goede en is daarom nadelig voor het belang van leger en luchtmacht.

De beoordelaars hebben een belangrijke invloed op het bevorderingsbeleid. Wanneer een militair ten onrechte wordt bevorderd of ten onrechte voor bevordering wordt voorbijgegaan, dragen de beoordelaars daaraan mede schuld. Zij zullen steeds hebben te bedenken, dat bevordering over het algemeen slechts kan plaatsvinden indien er een vacature in de hogere rang bestaat, zodat een officier of onderofficier, die ten onrechte is bevorderd de plaats blokkeert van een ander, die wél voor bevordering in aanmerking diende te komen. Een beoordelaar die te lage maatstaven aanlegt schaadt het belang van de krijgsmacht en dupeert bovendien degene die de plaats, waarop hij in verband met zijn bekwaamheden aanspraak zou hebben, ziet ingenomen door een ten onrechte bevorderde officier of onderofficier. En tenslotte zal in veel gevallen ook de militair, die op grond van een te hoge beoordeling ten onrechte bevorderd is, in zijn te hoge rang geen bevrediging vinden, omdat hij wordt belast met een functie die boven zijn krachten ligt en daardoor zijn collega's, zichzelf en zijn gezin tot last wordt.

De militaire top-organisatie van de NAVO

door jhr. W. DE SAVORNIN LOHMAN, *Majoor van de Generale Staf.*

In de loop van 1957 werden in de militaire top-organisatie van de NAVO bepaalde reorganisaties doorgevoerd, die in december van dat jaar hun beslag kregen. Het schijnt gewenst aan deze veranderingen enige aandacht te besteden. Immers, mag van ieder officier reeds worden verwacht, dat hij althans enig inzicht heeft in deze materie, zeker is dit het geval nu de voormalige Chef van de General Staf, Generaal B. R. P. H. Hasselman werd geroepen om in deze top-organisatie een van de hoogste functies te bekleden.

Dit artikel heeft tot doel de thans van kracht zijnde organisatie in grote lijnen te schetsen en daartegen de nieuw gecreëerde functie van Voorzitter van het Militaire Comité in Permanente Zitting (vervuld door Generaal Hasselman) te projecteren.

De NAVO-Raad

Zoals bekend mag worden verondersteld, is het hoogste (politieke) orgaan in de NAVO, de zg. Raad. Deze wordt — afhankelijk van de aan de orde zijnde problemen — gevormd door de betrokken Ministers van de verschillende NAVO-landen. Moeten bv. politieke- en defensievraagstukken worden behandeld, dan zullen de Minister van Buitenlandse Zaken en van Defensie bijeenkomen en de nodige beslissingen nemen.

Het is intussen duidelijk, dat de Raad in de geschetste samenstelling (dus op ministerieel niveau) slechts bij tijd en wijle zal kunnen vergaderen, terwijl toch de behoefte bestaat aan een orgaan op het hoogste politieke niveau, dat zich geheel en bij voortdurende aan de problemen in NAVO-verband kan wijden. Deze overweging heeft eertijds dan ook geleid tot de instelling van de zg. Permanente Raad, die wordt gevormd door permanente vertegenwoordigers van de verschillende NAVO-landen. Deze vertegenwoordigers, die de rang van Ambassadeur hebben, treden op namens hun respectieve regeringen. Hun besluiten hebben een zelfde rechtskracht als die van de Raad op het niveau van de ministers. De Permanente Raad, waarin voor Nederland mr. Van Kleffens zitting heeft, wordt gepresideerd door de Secretaris-Generaal van de NAVO, de heer Spaak. Hij is gevestigd te Parijs en komt regelmatig bijeen.

Het Militaire Comité

Een soortgelijke structuur bestaat er ook in de militaire top-organisatie. Het hoogste militaire orgaan, dat rechtstreeks ressorteert onder de NAVO-Raad, is het Militaire Comité. Hierin heeft één Chef van de Staf van elk NAVO-land zitting; voor Nederland de Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven. Het voorzitterschap van het Militaire Comité wordt bekleed door één van de Chefs van Staven, die als zodanig in een internationale hoedanigheid optreedt. Elk jaar wordt in deze functie door een ander land (in alfabetische volgorde) voorzien. Zo presideerde Generaal Hasselman het Militaire Comité in 1957 en dit jaar de Noorse Generaal Øen.

Het Militaire Comité is — in algemene zin — verantwoordelijk voor

de vaststelling van het militaire beleid, zulks in overeenstemming met de door de NAVO-Raad gegeven politieke richtlijnen. Evenals de Raad op het niveau van de Ministers, vergadert het Militaire Comité op het niveau van de Chefs van Staven slechts enkele malen per jaar. En ook hier werd behoefte gevoeld aan een, op permanente basis fungerend, militair beleidsorgaan. Tot eind 1957 trad als zodanig op het „Military Representatives Committee”, bestaande uit een vertegenwoordiger van iedere Chef van de Staf/Lid van het Militaire Comité (voor Nederland Schout bij Nacht K o u d i j s). De „Military Representatives” handelden (en handelen) namens hun respectieve Chefs van Staven. Het comité, gevestigd te Washington, werd gepresideerd door de Voorzitter van de Standing Group.

Bij de reorganisaties, die in 1957 werden doorgevoerd, werd het „Military Representatives Committee” verheven tot „Military Committee in Permanent Session”. De samenstelling (afgezien van de Voorzitter) en taken van het college bleven onveranderd; in de (nieuwe) naam werd echter formeel tot uitdrukking gebracht, dat het — bij ontstentenis van de Chefs van Staven — optreedt als Militair Comité.

Een tweede wijziging bestond hierin, dat het Militaire Comité in Permanente Zitting niet meer wordt gepresideerd door de Voorzitter van de Standing Group, doch door een afzonderlijke door het Militaire Comité op het niveau van de Chefs van Staven benoemde Voorzitter, die in een internationale hoedanigheid optreedt. Het is — zoals gezegd — in deze functie, dat Generaal H a s s e l m a n werd benoemd, onmiddellijk nadat tot de instelling daarvan was besloten.

De Standing Group

In de militaire top-organisatie van de NAVO vervult de Standing Group een belangrijke rol. Zij bestaat uit een vertegenwoordiger van de Chefs van Staven van Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Het voorzitterschap wordt bij toerbeur door een van hen vervuld. De leden van de Standing Group zijn tevens lid van het Militaire Comité in Permanente Zitting. De Standing Group heeft — weer in grote lijnen — een tweeledige functie: enerzijds is zij uitvoerend orgaan van het Militaire Comité, anderzijds is zij het hoogste commando-orgaan in de militaire bevelsstructuur. De Standing Group is dus verantwoordelijk voor de uitvoering van het door het Militaire Comité aangegeven beleid; daarnevens is zij bevelsorgaan, waaraan de „Supreme Commanders” (o.a. SACEUR) ondergeschikt zijn.

Indien men zich verder realiseert, dat de leden van de Standing Group alleen reeds in hun hoedanigheid van lid van het Militaire Comité in Permanente Zitting, een rol spelen in de bepaling van het militaire beleid, dan behoeft de betekenis van dit college in de militaire structuur van de NAVO niet verder te worden uiteengezet!

De Standing Group heeft uiteraard de beschikking over de nodige organen om haar functies ten uitvoer te kunnen leggen; zo heeft zij een eigen secretariaat, dat — tot op zekere hoogte — tevens dienstbaar is aan het Militaire Comité (al dan niet in permanente zitting).

Samenvatting en slotbeschouwing

Samenvattend zien wij dus een Militair Comité, dat wordt gevormd hetzij door de Chefs van Staven, hetzij door hun vertegenwoordigers en

dat verantwoordelijk is voor de bepaling van het militaire beleid. Daarnaast is er de Standing Group, die o.a. is belast met de uitvoering van dit beleid.

In deze constellatie treffen wij verder aan een Voorzitter van het Militaire Comité op Chefs van Stavenniveau. Deze handelt in een internationale hoedanigheid, doch treedt als zodanig in feite alleen op, indien de Chefs van Staven bijeenkomen. Dit voorzitterschap valt telkenjare *automatisch* toe aan een ander land.

Tenslotte is er de Voorzitter van het Militaire Comité in Permanente Zitting, de zg. Permanente Voorzitter. Deze treedt eveneens op in een internationale hoedanigheid, doch op permanente basis. Hij wordt — bij voorkeur uit kandidaten van non-Standing Groupnationaliteit — *gekozen* door het Militaire Comité in Chefs van Stavenzitting en wel voor de duur van twee, maximaal drie jaren.

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid, dat het voorzitterschap van het op permanente basis functionerende militaire beleidsorgaan, inderdaad tot de top-functies in NAVO-verband behoort en dat daaraan grote betekenis moet worden toegekend; een betekenis, die nog wordt geaccentueerd door de aan deze voorzitter toekomende bepaalde bevoegdheden, o.a. met betrekking tot het uitbrengen van adviezen aan de NAVO-Raad en het bijwonen van vergaderingen van de invloedrijke Standing Group. Wil men de functie in een enkele zin kenschetsen, dan kan men dit willicht het beste doen, door te zeggen, dat wat de heer S p a k is in het politieke, de Permanente Voorzitter is in het militaire vlak van de NAVO.

Uit de buitenlandse vakpers

Ontwerp voor een atoomleger in 1965—1970.

De *bevelschelons* moeten beperkt worden tot die van leger, divisie, gevechtsgroep en compagnie. Een „*army support command*” wordt belast met onder meer bevoorrading, opslag onderhoud, evacuatie van zieken en gewonden, transport en verkeer, aanvulling van verliezen, militaire politie en financiële aangelegenheden.

Het aantal *divisies* in een leger zal normaal zes zijn; veelal zullen drie van de divisies „tankzwaar” zijn en de andere „infanteriezwaar”. De sterkte van een leger zal ongeveer 200.000 man zijn en een geheel gebied kunnen bezetten van 100 bij 200 mijl.

De *artillerie* boven divisieverband zal hoofdzakelijk bestaan uit raketeenheden. Het leger dient vier tot vijf gepantserde *verkenningregimenten* te bevatten voor de vele verkenning- en beveiligingstaken; zij kunnen aan de divisies worden toegevoegd. De *genie* en *verbin-*

dingsdiensteenheden zullen naar verhouding sterk dienen te zijn. *Geneeskundige afvoer* uit de divisie moet door de lucht geschieden, teneinde het aantal geneeskundige inrichtingen zo klein mogelijk te kunnen houden en daardoor de beweeglijkheid te vergroten. Offensieve en defensieve *abc-eenheden* moeten in het leger worden opgenomen. *Herstellingen* dienen zo ver mogelijk voorwaarts te kunnen worden uitgevoerd door eenvoudige zeer beweeglijke eenheden. Er zal op legerniveau een afzonderlijk commando moeten worden ingesteld voor de *legervliegtuigen*. Alleen voor luchtverkenning mag gerekend worden op steun van de luchtmacht. Hoewel voorzien moet worden in de mogelijkheid tot vervoer door de lucht en door het terrein zal het gros van de *vervoeren* blijven geschieden met wielvoertuigen.

„*Design for an atomic army*”, door Lt.-Gen. Bruce C. Clarke in „*Army*”, jan. 1958 v.v.

Hogere staven in de taktische atoomblog

door J. D. BACKER, *Majoor van de Generale Staf.*

Voorgeschiedenis

In verschillende nummers van De Militaire Spectator werd in 1955/'56 het probleem van de hogere staven in de atoomblogvoering door de toenmalige Generaal-Majoor J. H. Couzy, de Kol. van de Generale Staf E. J. C. van Hootegem en de Lt.-Kol. G.S. C. Knulst en de Maj. G.S. M. P. van Hoof aan de orde gesteld. Laatstgenoemde zette o.a. uiteen dat commandoposten en stafkwartieren op divisie-niveau waarschijnlijk en vanaf lk-niveau zéker als lonende atoombdoelen moeten worden beschouwd. Aangezien een commandopost ondanks de daartegen getroffen maatregelen vroeg of laat zal worden onderkend, zullen maatregelen moeten worden genomen om de uitwerking van een A-wapen zo gering mogelijk te maken, o.a. door ingraven, waarschuwings- en alarmsysteem, spreiding in de commandopost en het verplaatsen van de commandopost. De spreiding in de commandopost werd daarbij gezien als een splitsing van de staf in een rustend en een werkend gedeelte, welke delen op 3 km van elkaar legerden. Door ervoor zorg te dragen dat het rustend gedeelte over de nodige onafhankelijke verbindingen zou beschikken en door dit deel bovendien doorlopend en volledig op de hoogte te houden van de toestand en de bestaande plannen zou dit deel bij uitschakeling van het werkend gedeelte op korte termijn de bevelvoering kunnen overnemen.

Tegen deze oplossing werd echter, naast personeels- en transportbezwaren, aangevoerd, dat de voorgestelde splitsing van de staf alleen uitvoerbaar is in rustige perioden wanneer in werkploegen wordt gewerkt. Bij ernstige gevechten zal de volledige staf op volle toeren moeten draaien en zich dus toch weer concentreren in het werkend gedeelte. Enkele schrijvers wezen erop dat het overnemen van het commando het best zou kunnen geschieden door een lager echelon zoals reeds in sommige onzer voorschriften is aangegeven. Zo zou één der divisiestaven of de staf van de LKAC het commando kunnen overnemen wanneer de legerkorpsstaf uitvalt en wel totdat door het hogere echelon (Leger) een nieuwe Legerkorpsstaf is gevormd.

De toenmalige Generaal-Majoor J. H. Couzy pleitte voor verspreiding als zijnde de oplossing. Hij wees erop dat het er in de eerste plaats om gaat maatregelen te nemen om de atoombaanval te voorkomen en dat pas dáarna een overname van het commando bij het (niettemin) uitvallen van een commandopost aan de orde komt. Evenals het atoombwapen ons ertoe gedwongen heeft de nodige spreiding te brengen in de opstelling der troepen zullen wij de verschillende elementen van een staf zó verspreid moeten opstellen dat de staf geen A-doel meer vormt. Ervaringen met een zodanig opgestelde divisiestaf toonden aan, dat het stafwerk niet door de verspreide opstelling werd geschaad en de commandopost werd uit de lucht niet als zodanig onderkend.

Een divisiestaf in 6 elementen op 3 km van elkaar opgesteld zou een oppervlakte van 30 km² innemen en de elementen vormen dan geen atoombdoel. Bovendien sprak schrijver zijn voorkeur uit voor een in-

deling van de staf in commandopost en stafkwartier volgens de vooroorlogse begrippen, nl. de commandopost waarin de commandant met toegevoegde officieren (vooruitgeschoven commandopost) en de rest van de staf in het stafkwartier.

Bij deze oplossing werd de overname van de bevelvoering bij uitvallen van de staf gezien als een oud en reeds bestaand probleem dat door de intrede van de atoombom weer actueel is geworden. Dit onderwerp werd dan ook verder buiten beschouwing gelaten. Anderen meenden echter, dat de opgedane ervaring met verspreid opgestelde commandoposten nog onvoldoende was om de verspreidingsstheorie als juist te bewijzen. Betwijfeld werd of de bevelvoering in een verspreid opgestelde staf door het gebrek aan samenwerking, gebrek aan mobiliteit en de sterk vergrote behoefte aan verbindingen wel mogelijk was. Enkele berekeningen zouden aantonen dat het praktisch niet mogelijk is een divisiestaf, voornamelijk door verspreiding, tegen de uitwerking van een A-wapen te beschermen. Ook werd de vraag gesteld of een verspreide opstelling voor wat betreft personeel en (verbindings-) materieel wel te realiseren zou zijn.

Alle schrijvers waren echter van mening dat bij de oplossing van het vraagstuk niet ontkomen zou kunnen worden aan een redelijke spreiding waarbij echter gestreefd moet worden naar zo klein mogelijke staven, vereenvoudigde stafprocedures, ruim gebruik van radioverbindingen, opvoering mobiliteit, opstelling van de commandopost op voldoende afstand van andere A-doelen en voorbereiding van de overname van het commando door een lager echelon. Perfecte uitvoering van de thans bestaande richtlijnen t.a.v. maskering, misleiding, verkeersregeling, geheimhouding en berichtenveiligheid zal reeds zeer veel bijdragen tot de onvindbaarheid van de staven.

Huidige stand van zaken

In jan. 1956 sloot de redactie van *De Militaire Spectator* de discussie over dit onderwerp. Wellicht was voor velen toen een minder bevredigende situatie ontstaan aangezien een duidelijk beeld van de oplossing niet was vastgelegd. Niettemin is de discussie van groot nut geweest voor de gedachtenvorming over dit vraagstuk en zij is ongetwijfeld voor de Chef van de Generale Staf van waarde geweest bij diens besluitvorming t.a.v. de organisaties van de hogere staven. Nu deze organisaties in voorlopige vorm zijn vastgesteld en er inmiddels bij verschillende staven door experimenten met verschillende mogelijkheden ervaring is opgedaan is het m.i. mogelijk, dat thans wederom enkele beschouwingen omtrent de locatie en inrichting van commandoposten en stafkwartieren van hogere staven worden gegeven. *Mogelijk* niet alleen maar ook *wenselijk*, omdat uit de verschillende experimenten conclusies dienen te worden getrokken ten behoeve van een vaste procedure welke in grote trekken in onze voorschriften (Leidraad Stafdienst) zal moeten worden vermeld en waarvan de nadere uitwerking een plaats moet vinden in de Vaste Orders van de betreffende staven. Ik prijs mij gelukkig dat de redactie van *De Militaire Spectator* weer plaats wil inruimen voor dit onderwerp en hopelijk zullen weer enkelen van hun inzichten en in het bijzonder van hun ervaringen doen blijken.

Probleem en aannamen

Voordat het probleem nogmaals aan een beschouwing wordt onder-

worpen is het nodig dit duidelijk te stellen en het is evenzeer noodzakelijk van enkele aannamen uit te gaan.

1. *Probleem*

Welke maatregelen dienen te worden genomen om de invloed van tactische atoomwapens op hogere staven tot een minimum te beperken?

2. *Aannamen*

a. Aangezien het ons te doen is om een voor Nederlandse omstandigheden praktisch bruikbare oplossing, zullen wij in dit verband onder hogere staven verstaan de legerkorpsstaf en de divisiestaf, daarbij uitgaande van de huidige voor deze staven geldende voorlopige oorlogsorganisaties. Omtrent de gevechtsgroepsstaf zullen in een afzonderlijk punt enkele opmerkingen worden gemaakt.

b. Omdat wij van west-Europees terrein willen uitgaan, zal het, gezien de bevolkingsdichtheid van dit terrein, bijna steeds mogelijk zijn om hogere staven in oorden te legeren. Een dergelijke legering verschafft niet alleen betere outillage, comfort en moeilijke herkenbaarheid uit de lucht, doch ook een grote bescherming tegen hitte en luchtdruk van A-wapens. Zelfs op een ingegraven commandopost te velde is de uitwerkingsstraal bijna 2 maal (1,7) zo groot als op een oordbivak.

c. Gezien de gemiddelde afstand waarop commandoposten zich achter de frontlijn bevinden, komen tegen een Lk-staf, als inzetmiddel voor een A-wapen, slechts het geleide projectiel en de luchtmacht in aanmerking, tegen een divisiestaf is daarenboven wellicht de inzet van artillerie en de vrije raket met A-projectielen mogelijk. Tegen een gevechtsgroepsstaf zal het inzetmiddel het geleide of vrije projectiel, de luchtmacht, zowel als artillerie kunnen zijn. Het meest waarschijnlijke inzetmiddel tegen commandoposten zal de vrije raket zijn omdat deze snel inzetbaar is, een geringe spreiding heeft en weinig afhankelijk is van tegenmaatregelen.

d. Wat het vermogen van het A-wapen betreft, aangenomen wordt dat tegen hogere staven over het algemeen gebruik zal worden gemaakt van A-wapens van 20 kt of kleiner.

e. Tenslotte zal moeten worden uitgegaan van een percentage aan verliezen dat nog aanvaardbaar mag worden geacht met het oog op de in een staf te verrichten werkzaamheden. Gezien het vele specialistische personeel dat in een hogere staf werkt, wordt aangenomen dat reeds het uitvallen van 20% van het personeel van een deel van de staf ertoe zal leiden dat dit deel de werkzaamheden niet kan voortzetten. Zodoende zou de gehele staf ernstig in zijn taak moeten gaan tekort schieten.

Beschouwingen

Uit de plaats gehad hebbende discussie bleek duidelijk dat het erom gaat zodanige maatregelen te nemen dat:

1. een staf een moeilijk vindbaar en voor A-wapens weinig aantrekkelijk doel is;
2. bij eventuele uitschakeling van een staf of delen daarvan, de bevelvoering ongestoord gehandhaafd blijft.

De indruk werd wel eens gewekt dat gekozen moest worden tussen 1 of 2; *beide* maatregelen moeten echter worden genomen, waarbij 2 in werking treedt als een staf ondanks 1 toch nog geheel of gedeeltelijk wordt uitgeschakeld.

HET MOEILIK VINDBAAR MAKEN VAN EEN STAF.

Grote staven vormen niet alleen door hun belangrijkheid een lonend doel; zij doen dat ook omdat zij als grote organisaties gemakkelijk te herkennen zijn. Het reduceren van deze organisaties is dus een eerste vereiste en als ergens het woord „stroomlijnen” op zijn plaats is dan is dat hier. Deze stroomlijning zou kunnen worden verkregen door met het bekende rode potlood alles wat ook maar enigszins gemist kan worden uit de organisatie te schrappen, maar ook door de staf terug te brengen tot het eigenlijke orgaan waar de *bevelvoering* is gecentraliseerd en door niet direct daaraan gerelateerde organen (specialistische adviseurs) elders onder te brengen.

Deze hergroepering kan op vele wijzen geschieden, o.a. door meer dan voorheen de speciale stafofficieren tevens te laten optreden als onderdeelcommandant en hen dan ook bij hun onderdeel te laten legeren, of door speciale stafsecties onder te brengen in de staf van een logistieke groep of brigade en in een administratief centrum, dan wel combinaties van deze mogelijkheden.

Beide methoden — *versobering* en *hergroepering* — zijn bij de huidige organisatie in toepassing gebracht. De versobering blijkt o.a. uit het feit dat de secties a b c en lichte vliegtuigen geheel uit de organisatie zijn verdwenen. Een verdere versobering op het personeel is moeilijk te realiseren, omdat steeds voorop dient te staan dat de divisiestaf door een stelsel van dienstploegen ononderbroken in bedrijf moet kunnen zijn. Wellicht zou zij ten aanzien van de uitrusting nog mogelijk zijn indien er volledig van wordt uitgegaan dat alleen in oordbivaks zal worden gelegerd. De uitrusting, bestemd voor een legering in tenten, zou dan grotendeels uit de uitrustingsstaten kunnen worden geschrapt. Deze uitrusting zou indien wél benodigd (o.a. bij oefeningen) dan als kl IV materieel moeten worden aangevraagd.

Door de hergroepering is de divisiestaf thans teruggebracht tot de DC, de CS, de secties G1 t/m G4, een informatiesectie en een distributiecentrum. Een deel van de speciale stafsecties is ondergebracht bij het Administratief Centrum (AG, MA, GVZG, VOORL, JZ en WZZ) terwijl de overigen deel uitmaken van de betrokken onderdelen (Div vbd off is tevens C-Div vbd bat, Div-arts behoort organiek tot Gnk bat e.d.). In de toekomst zullen de logistieke speciale stafsecties wellicht worden opgenomen in de staf van de logistieke groep van de divisie. Bij het Lk is de organisatie voor een logistieke brigade reeds goedgekeurd. Bij de divisies zullen voor het huidige de logistieke stafsecties — al naar de beslissing van de dc — zich bevinden bij de logistieke onderdelen, het administratief centrum of door middel van een vertegenwoordiging bij de divisiestaf in de commandopost.

De nieuwe organisatie houdt uiteraard nauw verband met de verspreide opstelling, die men een staf moet geven willen de verschillende delen moeilijk vindbaar zijn en voor atoomwapens een minder aantrekkelijk doel vormen. Onze voorschriften geven tot nu toe een *functionele* verdeling van de staf over commandopost en stafkwartier aan. De commandopost — van waar uit de eigenlijke (operationele) bevelvoering plaats vindt — ligt dáár, waar de gevechtseenheden het best kunnen worden geleid, terwijl het stafkwartier voor het leiden van de logistieke eenheden in het verzorgingsgebied is gelegen. De commandopost en het stafkwartier richten zich minder naar elkaar dan naar de eenheden waaraan zij leiding geven, hetgeen blijkt uit het feit dat een verplaat-

sing van de commandopost lang niet altijd gepaard gaat met een verplaatsing van het stafkwartier. De nieuwe organisatie scheidt nu een nieuwe situatie en legt een functionele splitsing (in drieën) *organiek* vast. Bij de nieuwe organisaties zullen wij te zien krijgen:

- *een commandopost*, waarin de commandant, de CS, de Secties G1 t/m G4 en eventueel die speciale stafofficieren die de divisiecommandant in zijn onmiddellijke nabijheid wil hebben (Vbdd, Gn). Een discussie is nog mogelijk of dit deel nu stafkwartier of commandopost moet worden genoemd. Aangezien dit van ondergeschikt belang lijkt en wijziging gemakkelijk tot verwarring kan leiden geeft ik er de voorkeur aan de benaming *commandopost* en *voortuitgeschoven commandopost* verbonden te laten aan de daarvoor thans bestaande begrippen. Deze benamingen zijn bovendien in de betreffende voorschriften vastgelegd;
- *een administratief centrum*, waarin de personele speciale stafsecties en voorzover de divisiecommandant zulks beveelt de personeels en administratieve groepen van divisie-eenheden;
- *de logistieke speciale stafsecties* bij de staven van de logistieke onderdelen, en in de toekomst in de commandopost van de logistieke groep of brigade, wanneer deze secties tot de staf van dat onderdeel behoren.

De divisie-commandopost

Nemen wij thans de commandopost van de divisie in beschouwing dan zien we dat daartoe de volgende personen, secties en organen behoren:

a. Van de Staf en Stafcie:

- Commandant en persoonlijke staf;
- Sectie Chef staf;
- Secties G1 t/m G4;
- Functionarissen belast met de vuursteuncoördinatie (VSCC, gedeeltelijk personeel van de da);
- Info sectie (toegevoegd CS);
- Liaisonofficieren;
- Ciestaf;
- Distributiecentrum;
- Keukens
- Messes;
- Voertuigenpark.

b. Van andere eenheden

Berichtencentrum (Berichtenkantoor, zendparken, vercijferkantoor, telf en telexcentrales); Infopost; Vertegenwoordigers speciale stafofficieren (bv. VbdD Genie, Verkeersbureau).

Bij deze opsomming is er reeds rekening mede gehouden dat het, op en nabij de commandopost werkzame personeel van het verbindingsbataljon, van de marechaussee-compagnie, het squadron lichte vliegtuigen (m.i.v. het landingsterrein) op een afstand van 3-5 km van de commandopost is gelegerd hetgeen zonder bezwaar te verwezenlijken is. Hoe méér van dergelijk personeel op de cp werkzaam is, hoe groter de noodzaak deze legeringsgebieden van de cp te verwijderen (Lk!) De vraag rijst of in de opstelling van de onder a en b genoemde secties en organen nog een verdere spreiding nodig is.

Daar het verbindingscentrum:

- een grote oppervlakte inneemt;
- moeilijk te maskeren is en

— door het radioverkeer kan worden gepeild, wordt de volgende splitsing voorgestaan:

I (Operatief centrum)	{	Commandant en persoonlijke staf Sectie Chef Staf. Sectie G1 t/m G4 VSCC Eventueel secties Genie, Vbdd en een Verkeersbureau	
II (Verbindingsgebied)	{	Info Sectie (HOTCS) Liaisonofficiëren Berichtenkantoor/Distributiecentrum Zendparken, lijnencentra en andere verbindinginstallaties Infopost	} Verbindingscentrum

Een dergelijke splitsing, die in de praktijk zonder ingrijpende voorzieningen uitvoerbaar is gebleken, biedt het grote voordeel dat de staf als één geheel kan werken waardoor een goede stafdienst verzekerd is. Uit de hierna gestelde berekeningen moge blijken dat, wanneer tussen de delen I en II, die bij oefeningen meestal operatief centrum en verbindingsgebied werden genoemd, een afstand van ruim 3 km wordt genomen het ene centrum intact blijft wanneer het andere wordt getroffen door een A-wapen (niet groter dan 50 kt). Ten behoeve van de belangrijkste verbindingen (bijv. divisiecommandonet 3, Lk-commandonet en divisieverkenningsnet) zullen de betrokken verbindinginstallaties in of nabij het operatief centrum moeten worden geplaatst. Afhankelijk van plaatselijke en technische mogelijkheden kunnen deze installaties, desgewenst nog op enige afstand van de commandopost worden opgesteld.

Een verdere splitsing van het operatief centrum of het nu een legerkorpstaf of een divisiestaf betreft, wordt dezerzijds niet nodig geacht aangezien het in zijn geheel reeds in enkele huizen of boerderijen kan worden ondergebracht. Bij oefeningen is een verdere splitsing niet onmogelijk gebleken, doch dit betekende een zeer zware belasting voor het verbindingspersoneel. Een verdere splitsing van de commandopost, bijvoorbeeld in vier kernen, eist (bij onderlinge afstanden van 3 km) niet minder dan 90 km aan interne lijnverbindingen. Aangezien een lijnploeg bij het aanleggen van interne verbindingen 1 à 2 km lijn per uur legt kan het niet anders of het leggen van deze lijnen moet ten koste van andere werkzaamheden gaan.

Tenslotte is de nieuwe organisatie, nóch wat materieel, nóch wat personeel betreft op een verdere splitsing berekend. Ook voor het *permanent* plaatsen van de commandant met enig personeel buiten het operatief centrum in een (vooruitgeschoven) commandopost wordt dezerzijds de noodzaak niet gezien. In dit verband moge worden verwezen naar het artikel „De vooruitgeschoven commandopost” van Major M. P. van Hoof in De Militaire Spectator van augustus 1956, waarin deze er zeer terecht op wijst dat de plaats van de commandant op de commandopost bij zijn staf is en dat een vooruitgeschoven commandopost alleen dient te worden ingericht wanneer het de commandant door gevechts- of andere omstandigheden, niet mogelijk is na zijn dagelijks bezoek aan de troepenonderdelen des avonds terug te keren naar de commandopost. Ingrijpende beslissingen moeten door de commandant altijd in een commandopost met zijn staf worden genomen;

in de vooruitgeschoven commandopost kan hij slechts beslissingen nemen in zaken waarvoor de staf de plannen reeds heeft uitgewerkt.

Dit geldt thans te meer, nu de eventuele inzet van atoomwapens bepaald de persoonlijke beslissing van de divisiecommandant zal behoeven. Bovendien vergt een *permanente* afzondering van de commandant de constante inzet van extra personeel en materieel waar de nieuwe organisatie niet op berekend is. Een *tijdelijke* afsplitsing van een vcp voor die tactische omstandigheden waarin zulks gewenst is geeft uiteraard deze bezwaren niet.

De reden waarom de infosie in de nabijheid van het BK/distributiecentrum in het verbindingsgebied is opgesteld zal bij de behandeling over de overname van de bevelvoering nader worden uiteengezet. De verbindingsinstallaties van het verbindingscentrum dienen — afhankelijk van de plaatselijke en technische mogelijkheden — zo verspreid mogelijk te worden opgesteld.

Bij de opstelling van de commandopost van de logistieke groep of brigade en bij de opstelling van het administratief centrum, zal er eveneens toe moeten worden overgegaan om alle eenheden (verbindingsdienst, marechaussee, stafcompagnie, lichte vliegtuigen enz.), die niet tot de eigenlijke staf behoren, op de eerder genoemde afstanden van de commandopost en administratief centrum te legeren. Wanneer dan, evenals bij de commandopost, nog een splitsing tussen, enerzijds de verschillende secties en anderzijds het verbindingscentrum, tot stand wordt gebracht, is ook bij deze opstelling een verdere verspreiding tussen de secties onderling of anderzins naar dezerzijdse mening niet meer noodzakelijk. Voor een divisiecommandopost kan de bovenvermelde zienswijze resulteren in het in afb. 1 geschetste beeld.

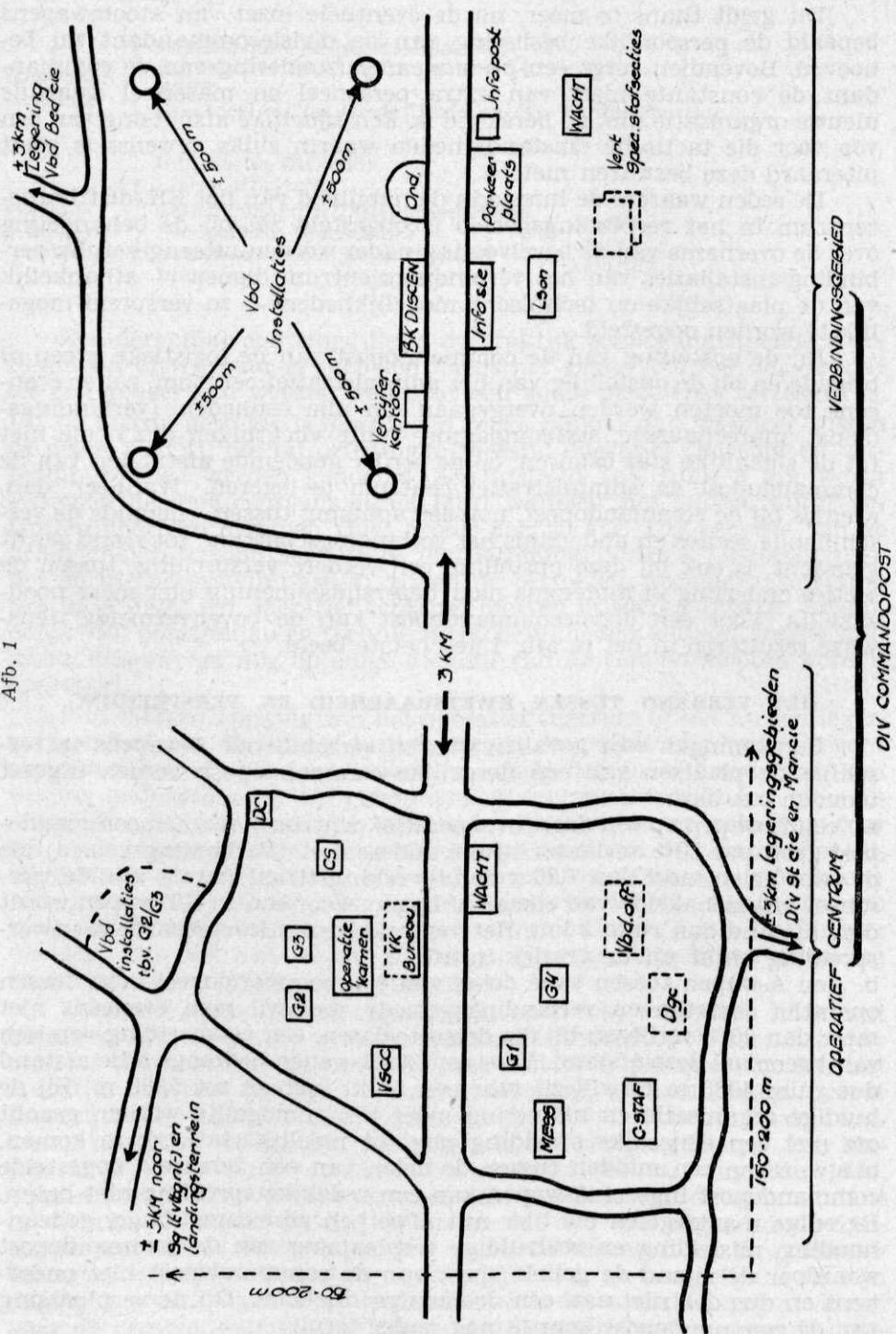
HET VERBAND TUSSEN KWETSBAARHEID EN VERSPREIDING.

Berekeningen voor gevallen waarbij verschillende A-wapens op verschillende plaatsen van een dergelijke commandopost werden ingezet toonden o.a. aan:

- a. een A-wapen op één deel (bv. operatief centrum) van een commandopost geeft pas 20% verliezen bij het andere deel (Verbindingsgebied) als de twee delen meer dan 1,26 x de uitwerkingsstraal (zware schade, personeel uitgeschakeld) van elkaar af liggen. Voor een 20 KT-wapen wordt deze afstand dan ruim 2 km. Het verband tussen kwetsbaarheid en verspreiding blijkt uit de grafiek in afb. 2.
- b. een A-wapen tussen twee delen van een commandopost (dus tussen operatief centrum en verbindingsgebied) zou, wil men eveneens niet meer dan 20% verliezen bij die delen toelaten, een verspreiding vereisen van tweemaal deze afstand. Voor een 20 kt-wapen bedraagt deze afstand dus ruim 4000 m terwijl zij voor een 50 kt oploopt tot 5300 m. Bij de huidige organisatie en uitrusting moet het onmogelijk worden geacht om met een dergelijke spreiding nog tot redelijk stafwerk te komen, m.a.w. tegen een midden tussen de delen van een verspreid opgestelde commandopost ingezet A-wapen kan een redelijke spreiding niet baten. De enige maatregelen die hier nut afwerpen zijn camouflage, geheimhouding, misleiding en veelvuldige verplaatsing van de commandopost waardoor de vijand de gehele opzet van de commandopost niet onderkent en dus ook niet aan een doelanalyse toekomt. Op de verplaatsing van de commandopost kom ik nog nader terug.
- c. Voor een commandopost bestaande uit een operatief centrum en een

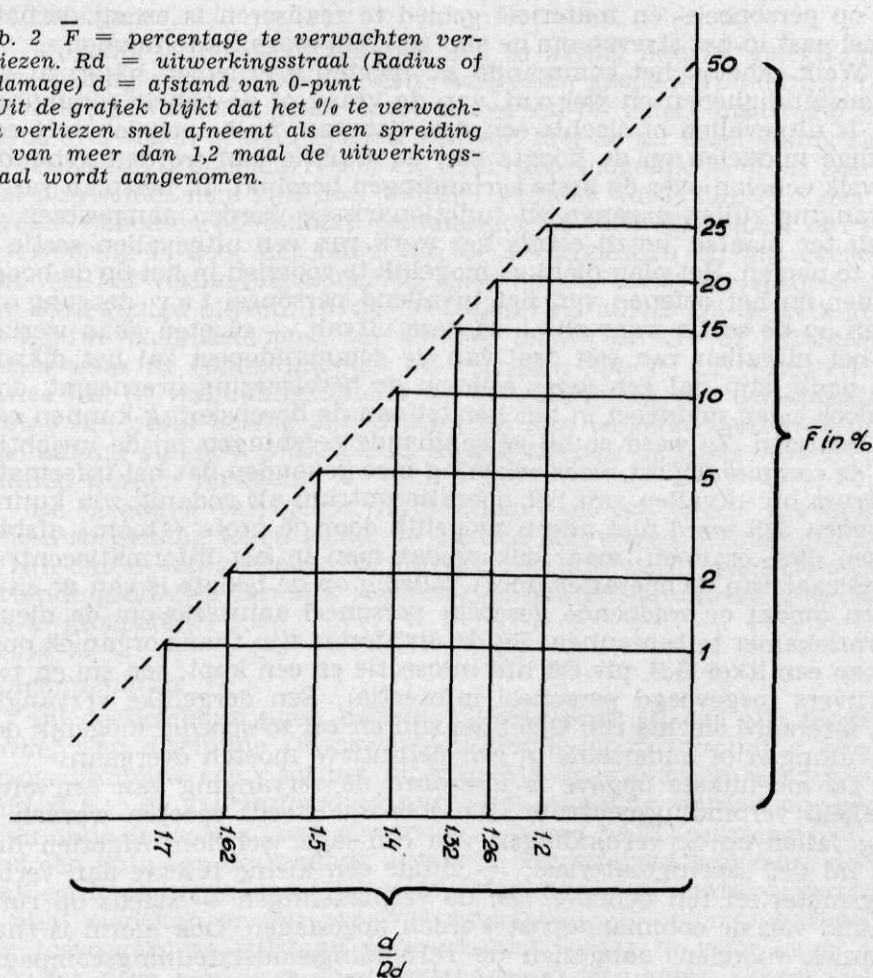

Afb. 1

Afb. 2 $\bar{F}$ = percentage te verwachten verliezen. Rd = uitwerkingsstraal (Radius of damage) d = afstand van 0-punt

Uit de grafiek blijkt dat het % te verwachten verliezen snel afneemt als een spreiding (d) van meer dan 1,2 maal de uitwerkingsstraal wordt aangenomen.

verbindingsgebied op 3 km van elkaar gelegen geeft een 20 kt-wapen op één van deze delen bij het andere deel een verliespercentage van 1% (voor 50 kt 11%).

OVERNAME BEVELVOERING

Maatregelen dienen te worden genomen, om bij het uitvallen van de staf of een deel daarvan, de bevelvoering zo spoedig mogelijk te herstellen. Door de vernietigende uitwerking van het A-wapen zijn dergelijke maatregelen urgenter dan voorheen en het zal nodig zijn dat telkens wanneer een commandopost wordt ingericht, maatregelen worden genomen voor de eventuele vervanging van gehele elementen daarvan. Deze maatregelen dienen te worden vastgelegd in een plan voor de vervanging welk plan dient te worden opgesteld door de G1.

Inderdaad geven, zoals Kolonel Van Hootegem en Overste Knulst hebben opgemerkt, onze voorschriften reeds een goede oplossing aan wanneer zij wijzen op de mogelijke vervanging door de overname van het commando door een lager echelon. Deze oplossing verdient de voorkeur boven andere, omdat zij zonder veel extra voorzienin-

gen op personeels- en materieel gebied te realiseren is en zij derhalve geheel past in het streven om de staf zo klein mogelijk te houden.

Welk echelon het commando zal moeten overnemen hangt af van de omstandigheden en wel o.m. van de vraag of de gehele commandopost is uitgevallen of slechts een deel daarvan, welke echelon met eenvoudige middelen op de hoogte van de situatie kan worden gehouden en welk echelon over de beste verbindingen beschikt. In het plan van de vervanging zullen organen en functionarissen worden aangewezen om hetzij ter plaatse, hetzij elders het werk van een uitgevallen sectie op zich te nemen. Het plan dient zo mogelijk te voorzien in het op de hoogte houden en het oefenen van het invallend personeel t.a.v. de gang van zaken op de sectie waar zij — zo deze uitvalt — moeten gaan werken. Bij het uitvallen van een deel van de commandopost zal het dikwijls niet nodig zijn dat een lager echelon de bevelvoering overneemt, doch zal door eigen middelen in het herstel van de bevelvoering kunnen worden voorzien. Zo werd er bij verschillende oefeningen bij de inrichting van de commandopost reeds rekening mee gehouden dat het informatiecentrum bij uitvallen van het operatiecentrum als zodanig zou kunnen optreden. Dit werd niet alleen mogelijk door de grote (atoom) afstand tussen deze organen, maar ook omdat men in het informatiecentrum (duplicaat van de operatiekamer) volledig op de hoogte is van de situatie en omdat er voldoende geschikt personeel aanwezig om de nieuwe operatiekamer te bemannen. Bij de divisiestaf zijn thans organiek opgenomen een ltkol G.S. plv CS hfd infosectie en een kapt, een sm en twee schrijvers toegevoegd personeel infosectie). Een dergelijke vervanging kan uiteraard slechts een tijdelijke zijn en zal zo spoedig mogelijk door aanvullingen of anderszins in een definitieve moeten overgaan.

De moeilijkste opgave is uiteraard de vervanging van een uitgeschakeld verbindingscentrum. Hiervoor zal steeds moeten worden teruggedraaid op de verbindingen van een lager echelon. Afgezien hiervan zal het „springmaterieel” — zijnde een kleine reserve aan verbindingsmaterieel ten behoeve van de verplaatsingen — steeds op ruime afstand van de commandopost worden opgeslagen. Ook hierin is thans organiek voorzien, aangezien de verbindingsondersteuningscompagnie o.a. tot taak heeft die verbindingsfaciliteiten te leveren die het mogelijk maken de bevelsverbindingen van de divisie over te nemen. Deze compagnie is daartoe met enig reservematerieel uitgerust.

Enkele losse opmerkingen.

De gevechtsgroepstaf.

Of de gevechtsgroepstaf als lonend A-doel zal worden beschouwd zal geheel van de omstandigheden afhangen. Wat oppervlakte betreft zal de commandopost van deze staf voor A-wapens minder geschikt zijn. Deze staf die nog aanzienlijk kleiner is dan onze vroegere Regimentsstaf heeft immers alle gelegenheid om zich zo onvindbaar mogelijk te maken. Evenals bij de grotere staven zal het aanbeveling verdienen de verbindinginstallaties zo ver mogelijk te verwijderen van de eigenlijke commandopost. De afstand wordt bepaald door de technische mogelijkheden van de verbindingapparatuur en door de werkzaamheden aan een dergelijke verspreiding verbonden. Indien een gevechtsgroepstaf in het plan voor de vervanging wordt aangewezen om de bevelvoering over de divisie voort te zetten bij uitvallen van de gehele divisiecommandopost zal deze staf door een bijzondere liaison met het infocentrum op de hoogte moeten blijven van de situatie van de gehele divisie.

Verbindingen.

Mogelijk is in het voorgaande nog te weinig nadruk gelegd op het grote belang van de verbindingen. Aangezien goede verbindingen noodzakelijk zijn voor een goede bevelvoering zal bij iedere maatregel welke wordt overwogen bekend moeten zijn wat met de ter beschikking staande verbindingsmiddelen fysiek en technisch mogelijk is. Doet men dit niet dan schiet men zijn doel voorbij; wellicht wordt dan een zeer verspreide volkomen onvindbare commandopost verkregen doch van enige bevelvoering is door het falen van de verbindingen en het overwerkt zijn van het verbindingspersoneel geen sprake meer. De stafprocedure kan ongewijzigd blijven; nl. de CS bepaalt na advies G3 in welk gebied de nieuwe commandopost zal komen, terwijl de G1 de uiteindelijke plaats waar de commandopost zal verrijzen aan de CS voorstelt. Het advies van de verbindingsofficier bij de verkenning van deze plaats zal echter van *groot* belang zijn. Alleen hij kan bepalen waar met de ter beschikking staande middelen en mogelijkheden de beste verbindingen kunnen worden verwacht.

De belangen van goede verbindingen en een goede accomodatie dienen zorgvuldig tegen elkaar te worden afgewogen. Het mag nimmer zo zijn dat er een goede en comfortabele locatie wordt gekozen waar de verbindingsofficier dan zijn verbindingsinstallaties omheen mag trachten te groeperen.

Geheimhouding.

Bij de beschouwingen hebben wij aangenomen dat alle mogelijke vormen van discipline (maskeringsdiscipline, sporendiscipline, verduisteringsdiscipline enz.) tot het uiterste zijn opgevoerd en worden nageleefd. T.a.v. de geheimhouding moge het volgende worden opgemerkt. Gedurende de laatste jaren ziet men bij iedere NATO-oefening in Duitsland een auto van de bekende bevriende mogendheid langzaam door de geallieerde commandoposten toeren. Men kan zich daarover opwinden of niet, men kan er een paar marechaussees als ongevraagde escorte aan toevoegen om stilstaan te voorkomen, maar in ieder geval staat vast dat deze bezoekers zo langzamerhand wel enige kennis hebben vergaard omtrent de interne inrichting van onze commandoposten en de bewijzering daarvan. Voor infiltranten of collaborerende burgers zal het in oorlogstijd niet moeilijk zijn de locatie en inrichting van een commandopost vast te stellen. De interne bewijzering zal derhalve moeten worden verlaten dan wel moeten worden vervangen door een geheime bewijzering. Een geheime bewijzering geeft echter vele praktische bezwaren en is nimmer geheel afdoende. Ik zou er derhalve de voorkeur aan geven de gehele interne bewijzering los te laten. Als coördinaat voor de commandopost wordt de plaats voor de infopost opgegeven. Bezoekers kunnen aldaar in het bezit worden gesteld van een stripkaart of schets om hun weg in de commandopost verder te kunnen vinden, of nog eenvoudiger: op de kaart kan hen worden aangewezen hoe zij verder moeten rijden. Het eigen personeel van de staf zal ook zonder bewijzering spoedig op de hoogte moeten zijn van de ligging van de verschillende secties e.d.

Verplaatsing.

Uit het voorgaande is gebleken dat het gevaar dat de commandopost wordt onderkend noopt tot veelvuldige verplaatsing. Uiteraard

kan de tijd gedurende welke een commandopost maximaal op één plaats mag verblijven niet in een vaste regel worden bepaald; om de gedachte te bepalen wordt deze voor een divisiecommandopost wel eens op 36—48 uur gesteld. Veelvuldig verplaatsen noopt tot kleine staven en weinig lijnverbindingen. Een ver doorgevoerde spreiding zal door de grote behoefte aan lijnverbindingen een vlotte verplaatsing in de weg staan. Bij oefeningen bleek de afzonderlijke verplaatsing van een niet te groot aantal kernen goed uitvoerbaar. Teneinde het verbindingspersoneel te ontlasten bracht het personeel van de secties zelf de lijnverbinding tussen de sectie en een centraal aangegeven punt tot stand. Deze methode voldeed goed en gaf het gewenste soulaas voor het verbindingspersoneel.

Conclusie.

1. De eigenlijke bevelvoering van een Lk of div vindt plaats in de commandopost terwijl de speciale stafsecties zich bevinden in het administratief centrum, in de commandoposten van logistieke eenheden en in de toekomst ook in de commandopost van de logistieke groep of brigade.
2. Van een stafkwartier wordt in de huidige organisatie niet meer gesproken.
3. Bij de huidige organisatie is een verspreide opstelling van de commandopost in slechts twee delen — op beperkte afstand van elkaar gelegen — mogelijk.
  - a. De beperkte afstand (± 3 km) brengt de kwetsbaarheid van het *ene deel* tot een minimum terug wanneer het *andere deel* door een a-wapen wordt getroffen.
  - b. De beperkte afstand is *niet voldoende* om bij een tussen de delen van de commandopost geplaatst a-wapen de verliespercentages bij die delen aanvaardbaar te doen zijn. Bij een zodanig geplaatst A-wapen zijn de verliespercentages eerst aanvaardbaar wanneer de delen van elkaar zijn verwijderd op een zodanig grote afstand dat met de huidige middelen geen behoorlijke samenwerking meer tot stand kan worden gebracht.
4. Een vooruitgeschoven commandopost dient slechts incidenteel te worden gevormd, dus slechts voor de duur dat de tactische omstandigheden zulks bepaald vorderen.
5. De huidige organisatie maakt onderlinge vervanging van uitgevallen delen van de commandopost op beperkte schaal mogelijk. Voor het overige zal voor vervanging moeten worden teruggevallen op een der lagere echelons.

BANDEN 1957

De geheel linnen banden voor de jaargang 1957 zijn thans direct leverbaar. De prijs bedraagt f 3,25 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 44715) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De honderd-urige oorlog

door H. C. BAJETTO, *Luitenant-Kolonel b.d.*

Inleiding

Bij een beschrijving van de strijd tussen Israël en Egypte die in de buitenlandse vakpers meer karakteristiek dan juist, wel wordt aangeduid als de „honderd-urige oorlog”, stuit men op de moeilijkheid dat de gebeurtenissen nog te kort achter ons liggen om een zuiver beeld van de feiten te kunnen krijgen. De verschenen publikaties vertonen talrijke verschillen, soms zelfs op punten van essentieel belang. Aangezien dit artikel bedoeld is als een beknopt overzicht van de voornaamste feiten en conclusies en niet als een uitvoerige bronnenstudie, heb ik mij ertoe beperkt die visie te geven die ik persoonlijk het meest waarschijnlijk acht zonder melding te maken van afwijkende meningen.

Ik neem aan, dat de lezers van dit tijdschrift voldoende op de hoogte zijn van de voorgeschiedenis en politieke entourage van het conflict. Ik zal dus alleen de operatiën zelf en wat daarmee onmiddellijk verband houdt, behandelen.

Terrein

Het Sinai-schiereiland is een zeer dun bevolkt woestijngebied. Langs de Middellandse Zee loopt een zandige en vlakke kuststrook ter breedte van ca. 40 km. Het centrale gedeelte is een geaccidenteerd plateau met diepe wadi's. Het zuidelijke deel bestaat uit de eigenlijke berg Sinai en zijn uitlopers en is, militair gesproken, praktisch onbegaanbaar. De totale oppervlakte is ongeveer 60.000 km²: iets minder dan twee maal Nederland. Steden van enig belang zijn er niet. Langs de kust loopt een spoorweg. Voor de weinige bruikbare wegen verwijs ik naar de schetskaart.

Egyptische strijdkrachten

Ofschoon er betrouwbare aanwijzingen zijn, dat de Arabische staten voornemens waren in de zomer van 1957 Israël aan te vallen, is het zeker dat de Egyptische strijdkrachten in oktober 1956 allerm minst gereed waren voor een aanvalsoorlog. Integendeel, Nasser had kort tevoren de 2e divisie naar de westelijke oever van het Suezkanaal verplaatst. Bovendien had Egypte een grote hoeveelheid materieel uit Oost-Europa ontvangen. De reorganisatie in verband met de overgang van het vroegere westerse op het moderne Russische materieel was nog niet voltooid; het bedieningspersoneel was nog niet met het nieuwe materieel vertrouwd.

In de strook van Gaza bevond zich de 8e divisie, die slechts één normale brigade telde en overigens bestond uit een brigade „Fedayun” (guerilla-infiltratie-groepen) en een brigade gerecruteerd uit Palestijnse vluchtelingen, beide laatste nagenoeg zonder hulpwapens en zwaar materieel. De 3e divisie bevond zich in de driehoek El Arish—Rafah—Abu Agheila, met een brigade in elk van de genoemde plaatsen. In of nabij El Arish bevond zich bovendien het Sinai-commando, het divisie-commando, een gepantserde gevechtsgroep en de voornaamste magazijnen.

Verder naar het zuiden lagen enige bataljons verspreid over de voornaamste oasen. In de Suezkanaal-zone bevond zich bij Kantara een gepantserde gevechtsgroep, bij Ismailia een reeds geheel gerussificeerde tankbrigade met o.a. ca. 100 T 34's en bij Suez een infanteriebrigade. De luchtmacht beschikte o.a. over 100 Migs en 50 Il-28 bommenwerpers. Het is echter waarschijnlijk, dat er voor die vliegtuigen nog niet voldoende geoefende piloten waren, want de Il-28's kwamen in het geheel niet in de lucht en de Migs slechts in kleine groepen van 3 tot 5 vliegtuigen. De vloot telde 4 jagers, 7 onderzeeërs en wat kleiner materieel.

Israëlische strijdkrachten

De Israëlische troepen waren niet in divisieverband georganiseerd. De tactische eenheid was de brigade, die in 3 bataljons-gevechtsgroepen kon worden gesplitst. Een aantal brigades kon onder een brigadegroepscommando geplaatst worden. Een tankbrigade bestond o.a. uit een bataljon Churchill-tanks, een bataljon Franse 13-tons AMX-tanks en een bataljon gemotoriseerde infanterie.

Er waren twee brigade-groepen gevormd, nl.:

- tegenover Rafah BrigGr 77, bestaande uit 1 InfBrig en 27 PaBrig;
- tegenover Abu Agheila BrigGr 38, bestaande uit 4 en 37 InfBrig en 7 PaBrig;

Voorts de volgende zelfstandige onderdelen:

- tegenover de strook van Gaza 11 InfBrig, versterkt met een gepantserde bataljons-gevechtsgroep;
- tegenover Kuntilla 202 ParaBrig;
- tegenover Ras-el-Nakeb 9 MotBrig.

Het enige moderne materieel waarover de luchtmacht beschikte waren 40 Mystère IV straaljagers. De vloot bestond uit enkele fregatten en drie landingsflottilles van respectievelijk 10 LCI, LCM en LCT.

Een globale vergelijking geeft het volgende beeld: de wederzijdse landstrijdkrachten beschikten over ongeveer gelijkwaardig materieel. Op het Sinai-schiereiland met inbegrip van de vermelde troepen in de Suezkanaal-zone had Israël een numerieke meerderheid van 60.000 tegenover 40.000 man. In de lucht en ter zee had Egypte een grote overmacht.

Operatiedoelen

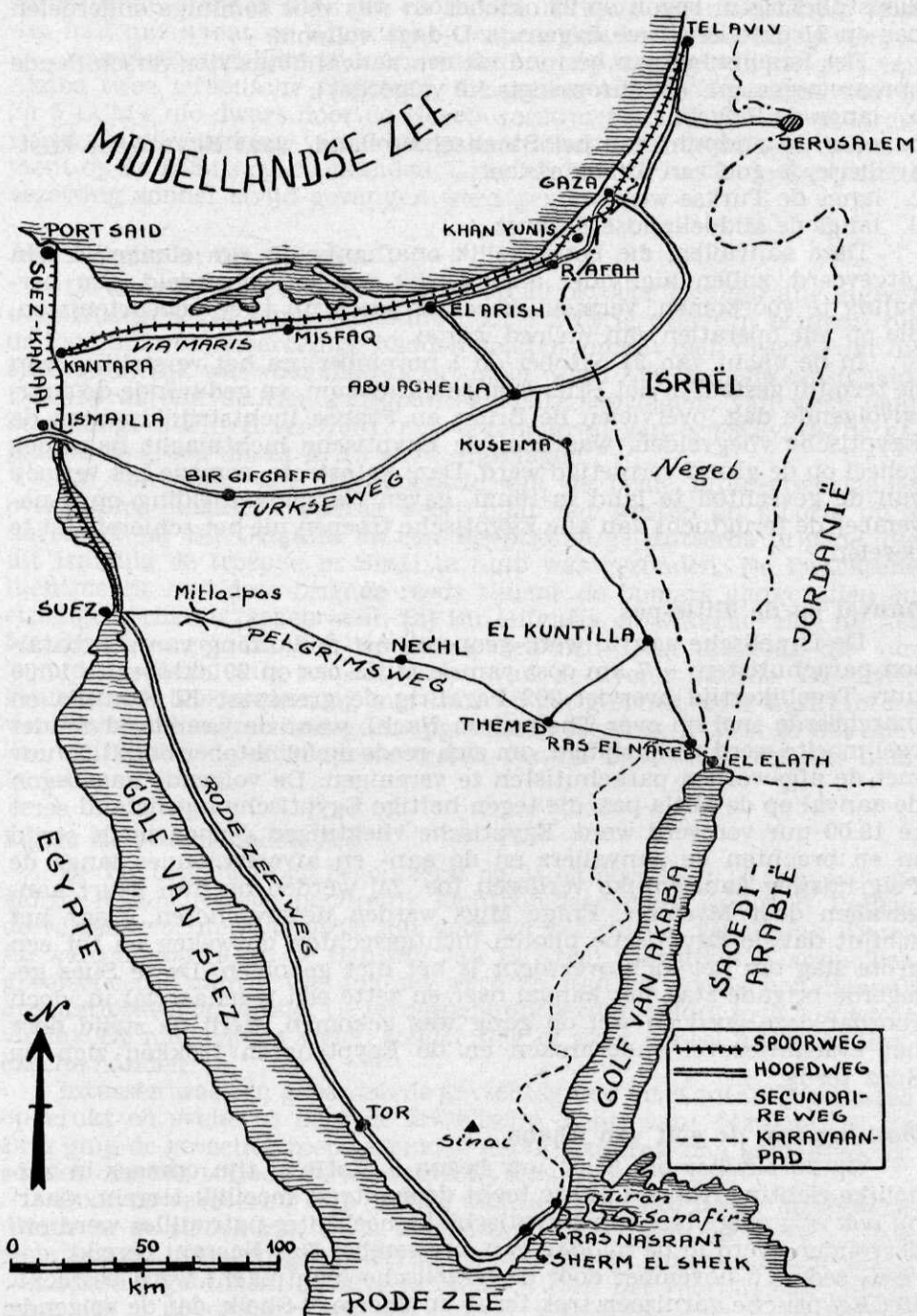
De taak van de Egyptische troepen in Sinai was klaarblijkelijk zuiver defensief: beveiliging van het Suezkanaal, van de oostwaarts daarvan gelegen magazijnen, van de uitgangsofstelling voor een later te ondernemen aanval en van de Fedayun-bases in de strook van Gaza.

Daartegenover hadden de Israelische troepen de volgende operatiedoelen:

- a. vernietiging van de Egyptische strijdkrachten in Sinai;
- b. bezetting van de Fedayun-bases;
- c. opening van de golf van Akaba.

Het eerste punt vereist enige toelichting. De opzet was om door de volledige desorganisatie van de Egyptische troepen op de tegen Israël verbonden Arabische staten een zodanige morele indruk te maken, dat daardoor het gevaar van een concentrische aanval zou worden bezworen. Het toebrengen van grote personele of materiële verliezen was daartoe niet noodzakelijk. Ofschoon het twijfelachtig is, dat er opdracht is gegeven Egyptische mensenlevens zoveel mogelijk te sparen, is het wel

zeker dat de hogere Israëlsche commando's wisten, dat het veroorzaken van grote verliezen aan doden, gewonden en gevangenen zoal niet moest worden vermeden, dan toch in ieder geval niet in de bedoeling lag. Dit vindt bevestiging in het optreden van de Israëlsche troepen en de spoedige vrijlating van de krijgsgevangenen.

Algemeen verloop van de operatiën

De opening van de vijandelijkheden werd aan Israëlische zijde voorafgegaan door een gedeeltelijke mobilisatie (ook van motormaterieel), die op zichzelf een meesterstuk van organisatie en geheimhouding was. Deze mobilisatie, die werd uitgevoerd door individuele oproeping van dienstplichtigen, begon op 25 oktober en was voor sommige onderdelen pas op 31 oktober (twee dagen na D-dag) voltooid.

Het Israëlische plan bestond uit een aanval langs vier verschillende opmarswegen, nl. (in chronologische volgorde):

- a. langs de Pelgrimsweg;
- b. naar de zuidpunt van het Sinai-schiereiland, waar Egyptische kustartillerie de golf van Akaba afsloot;
- c. langs de Turkse weg;
- d. langs de Middellandse Zeekust.

Deze aanvallen, die betrekkelijk onafhankelijk van elkaar werden uitgevoerd, zullen hieronder afzonderlijk worden behandeld. Om herhaling te voorkomen, vermeld ik echter reeds nu twee gebeurtenissen, die op alle operatiën van invloed waren.

In de nacht van 31 oktober op 1 november, na het verstrijken van de termijn gesteld in het Brits-Franse ultimatum, en gedurende de daaropvolgende dag, overvielen de Britse en Franse luchtmachtvliegtuigen de Egyptische vliegvelden, waardoor de Egyptische luchtmacht nagenoeg geheel op de grond vernietigd werd. Deze catastrofe, zomede het verloop van de gevechten te land in Sinai, gaven Nasser aanleiding op 2 november de terugtocht van alle Egyptische troepen uit het schiereiland te bevelen.

Aanval op de Mitla-pas

De Israëlische aanval werd geopend met de landing van een bataljon parachutisten $\pm$ 7 km oost van de Mitla-pas op 29 oktober te 17.00 uur. Tegelijkertijd overviel 202 ParaBrig de grenspost El Kuntilla en marcheerde snel op over Themed en Nachl, waar de weerstand zonder veel moeite werd veronzijdigd, om zich reeds op 30 oktober om 21.00 uur met de afgeworpen parachutisten te verenigen. De volgende dag begon de aanval op de Mitla-pas, die tegen heftige Egyptische tegenstand eerst te 18.00 uur veroverd werd. Egyptische vliegtuigen grepen in de strijd in en brachten de aanvallers en de aan- en afvoercolonnen langs de Pelgrimsweg aanzienlijke verliezen toe. Zij werden op hun beurt aangevallen door Mystères. Enige Migs werden neergeschoten, maar het schijnt dat de Egyptische piloten luchtgevechten ontweken en tot een grote slag om het luchtoverwicht is het niet gekomen. De te Suez gelegerde brigade stak het kanaal over en zette een tegenaanval in, doch voordat deze goed en wel op gang was gekomen, werd de strijd door het evacuatiebevel onderbroken en de Egyptenaren trokken zich op Suez terug.

Opening van de golf van Akaba

Op 30 oktober om 05.00 uur begon 9 MotBrig zijn opmars in zuidelijke richting. Na een zware tocht door uiterst moeilijk terrein, waarbij ook nog enige last van Egyptische kameelruiter-patrouilles werd ondervonden, werd in de middag van 4 november Ras Nasrani bereikt, dat reeds sedert 2 november door de Israëlische luchtmacht werd bestookt. Het Egyptische garnizoen trok terug op Sherm-el-Sheik, dat de volgende

dag na een napalm- en raketten-bombardement (waarbij verscheidene Israëlische Mustangs werden neergeschoten) capituleerde.

Intussen was de Para-brigade in de Mitla-pas door infanterie afgelost en marcheerde langs de Rode Zeeweg eveneens naar het zuiden. Gesteund door de landing van een compagnie parachutisten bij Tor vorderde de opmars snel: de voorhoede bereikte Sherm-el-Sheik juist een half uur nadat de Egyptische troepen zich hadden overgegeven.

Nagenoeg tegelijkertijd verschenen in de ingang van de golf van Akaba twee Israëlische fregatten, die geheel Afrika omgevaren waren, en 5 LCM's die dwars door de Negeb-woestijn naar El Elath waren gesleept. Onder dekking van de fregatten landde een Israëlisch detachement op de LCM's op de eilanden Tiran en Sanafir, waar de Egyptische bezetting zonder strijd gevangen werd genomen.

Abu Agheila en Bir Gifgaffa

De aanval op Abu Agheila werd op 30 oktober te 01.30 uur ingezet over Kuseima. Na een omtrekking door 7 PaBrig over een bergpas, die de Egyptenaren onverdedigd hadden gelaten, omdat men meende dat hij ontoegankelijk was voor motorvoertuigen, werd Abu Agheila omsingeld. Daarna werden de vier steunpunten achtereenvolgens van west naar oost aangevallen en veroverd. Een tegenaanval van een Egyptische gepantserde groep uit El Arish werd afgeslagen.

De voltooiing van deze operatie aan de beide infanteriebrigades overlatend, maakte 7 PaBrig keert naar het westen en stootte op 2 november bij Bir Gifgaffa op een Egyptische gepantserde brigade, die uit Ismailia de troepen in Sinai te hulp was gezonden. De Israëlische luchtmacht had deze brigade reeds tijdens de opmars aangevallen en ernstige verliezen toegebracht. Bij Bir Gifgaffa ontwikkelde zich nu het belangrijkste gevecht van de gehele veldtocht, een tankslag die van 's middags 14.00 uur tot het vallen van de avond duurde. De lichte Franse tank bleken daarbij, met hun 7,5 cm geschut, door hun grotere wendbaarheid en snelheid goed opgewassen tegen de T 34's. In het donker retireerden de ontredderde resten van de Egyptische brigade naar Ismailia.

Langs de Middellandse Zee

De 77e brigadegroep begon eerst op 31 oktober te 20.00 uur de aanval op Rafah. Na een nachtelijk luchtbombardement drong 27 PaBrig de volgende ochtend te 09.00 uur door tot het station van Rafah. Daarna werd de aanval in de richting van El Arish voortgezet. Voordat een grootscheepse aanval was ingezet werd de stad als gevolg van Nassers evacuatiebevel ontruimd. De terugtocht onttaardde weldra in een ordeloze vlucht. De magazijnen vielen zonder slag of stoot geheel intact in Israëlische handen.

Intussen was een gepantserde gevechtsgroep uit Kantara tot Misfaq opgerukt en eveneens door de Israëlische luchtmacht bestookt. 27 PaBrig ging de gevechtsgroep tegemoet, maar deze trok zich haastig terug, zonder dat het tot een serieus gevecht kwam.

Door de verovering van Rafah was het gros van de 8e Egyptische divisie in de strook van Gaza afgesneden. Daartegen rukte 11 InfBrig op, versterkt met een gepantserde gevechtsgroep. De meeste weerstand was spoedig gebroken, behalve in Khan Yunis, het voornaamste steunpunt. Op 2 november werd een aanval afgeslagen door goed gericht

vuur van het Egyptische 10,5 cm geschut. De Israëliërs lieten toen een afdeling Franse Brandt-houwitsers van 15,5 cm aanrukken. Na een nachtelijk duel was de Egyptische artillerie tot zwijgen gebracht en de Israëliëse tanks braken door de verdedigingslinie heen. Op 3 november om 08.30 uur was de strijd ook hier geëindigd.

Oorzaken van de Egyptische nederlaag

Het Egyptische fiasco wordt verklaard door de volgende oorzaken:

1. De Egyptische soldaat had niet het flauwste idee waarvoor hij vocht: Nassers propaganda had volkomen gefaald. De officieren waren wat dat betreft beter onderlegd, maar hun politieke educatie bleek toch onvoldoende basis in de realiteit van een moderne oorlog.

2. In een poging om het leger wat te democratiseren had Nasser de strenge discipline, die onder Faroek heerste, verzacht, maar hij was er niet in geslaagd daar iets anders voor in de plaats te stellen (zie 1). Evenmin is hij erin geslaagd de geest in het officierskorps en de volkomen feodale verhouding tussen officieren en manschappen aan zijn democratische opzet aan te passen. Het leven van de officieren te velde leek op dat van de Italianen in de Cyrenaica-veldtocht van 1941, met allerhande luxe, terwijl de troep nagenoeg elk comfort moest ontberen.

3. De hogere troepenleiding in het bijzonder en het officierskorps in het algemeen waren volslagen onvoorbereid en ongeïfend voor de moderne bewegingsoorlog. De meeste commandanten hebben zelfs geen poging gedaan op de loop van de gevechten enige invloed uit te oefenen. Het officierskorps was meer politiek dan militair-wetenschappelijk geïnteresseerd en geïnteresseerd. De troep was niet zozeer ongeïfend als wel mentaal onvoorbereid.

4. Het Egyptische volk als geheel miste de sociale en technische ontwikkeling, die voor de behandeling van het moderne materieel nu eenmaal noodzakelijk is.

5. De strategische opzet was ondeugdelijk. De vlakke kuststrook, waarin het gros van de Egyptische troepen was opgesteld, leent zich uitstekend voor het optreden van gemechaniseerde strijdkrachten en is weinig geschikt voor hardnekkige verdediging. Het front was veel te breed voor de beschikbare troepenmacht en de zuidvleugel hing in de lucht. Zolang zij op het defensief waren aangewezen, hadden de Egyptenaren dus het gros van hun troepen op het centrale plateau moeten concentreren, waar het terrein veel minder geschikt is voor tanks en zich beter leent voor de verdediging, en van waaruit zij een langs de kust oprukkende vijand in de flank bedreigden.

Desondanks hebben de Egyptische troepen bij verscheidene acties goed gevochten en dapper weerstand geboden. De meeste waarnemers zijn het erover eens, dat dit leger beter was dan Faroeks leger in de oorlog van 1948. Om het echter op het peil van de moderne oorlogvoering te brengen, is allereerst een verbetering van de *sociale* toestand in het land nodig.

De Israëliëse overwinning

Het Israëliëse leger was van hoog tot laag ervan doordrongen, dat er maar één keuze was: de overwinning of de algehele vernietiging van de Israëliëse staat. Daarbij was men over het algemeen beïld van een enthousiaste drang naar voren, die gelukkig wat werd getemperd, doordat de officieren was ingeënt, dat zij het leven van hun

manschappen niet nodeloos in de waagschaal mochten stellen. Steeds moest overwogen worden, welke aanvalsmethode de minste slachtoffers zou kosten. Om dat te kunnen doen, moest de commandant zich in de voorste lijn bevinden. De schaduwzijde daarvan was, dat de verliezen aan officieren, vooral pelotonscommandanten, onevenredig hoog waren (50% van het totaal!)

Een belangrijk punt was, dat men de voorwaartse beweging niet liet remmen door angst voor de logistieke verzorging. De troepencommandanten namen over het algemeen het optimistische standpunt in, dat als de vijand maar verslagen werd, de logistiek vanzelf wel terecht zou komen, en dat ging soms tot op het randje van munitiegebrek. Maar tenslotte stelden de gebeurtenissen hen in deze oorlog in het gelijk.

Het zou overdreven zijn te denken, dat de hele veldtocht zonder wrijving verliep. Het schijnt zelfs, dat een brigadecommandant te velde van zijn commando werd ontheven wegens onvoldoende doortastend optreden. Ook waren er klachten dat zonder noodzaak van de voorschriften werd afgeweken, dat stafofficieren onvindbaar waren omdat zij de actie in het terrein interessanter vonden, dat onvoldoende aandacht werd geschonken aan gegevens van de inlichtingendienst, over gebrek aan coördinatie, falen van verbindingen, kortom het normale beeld dat ook bij onze oefeningen aan de dag treedt. Maar de invloed daarvan op het geheel was verwaarloosbaar klein, enerzijds omdat de vijand er niet van wist te profiteren, anderzijds omdat de fouten ruimschoots werden vergoed door goede eigenschappen.

Wat mij in het Israëliësch operatieplan het meest trof was, dat de aanval niet op alle punten gelijktijdig werd ingezet. Tot mijn grote verwondering heb ik in de door mij bestudeerde bronnen daarvan geen bevredigende verklaring gevonden, ja, vele schrijvers schonken er zelfs nauwelijks aandacht aan. De redenen die wel gegeven worden zijn van uiteenlopende aard en weinig overtuigend, zoals bv. om de Egyptenaren te verleiden hun reserves op het verkeerde punt in te zetten, om de internationale reactie af te wachten voordat het gehele leger werd ingezet, om de vijand in onzekerheid te laten over wat er verder ging gebeuren (!) en meer van dergelijke weinig steekhoudende argumenten.

Mijn persoonlijke mening is dat hier twee factoren een rol gespeeld hebben. Vooreerst de mobilisatie, die zeer snel en in het geheim moest plaats hebben. Men heeft kennelijk niet met de eerste aanval willen wachten tot die mobilisatie geheel voltooid was, om voortijdige interventie te voorkomen. Voorts zien wij, dat de aanvallen (afgezien van die in zuidelijke richting) werden ingezet op drie achtereenvolgende dagen na of kort voor het invallen van de duisternis. De reden daarvan kan m.i. geen andere zijn geweest, dan dat de Israëliësch legerleiding zich pijnlijk bewust was van de Egyptische overmacht in de lucht. Men hoopte dus door dit tijdschema de eigen troepen in staat te stellen de eerste aanvalsdoelen te bereiken en zodoende de vijand te demoraliseren, voordat de Egyptische luchtmacht kon ingrijpen, en voorts niet voor de noodzaak te komen op de eerste dag de beste de eigen luchtsteun al dadelijk over meerdere punten te moeten versnipperen.

De politiek van de grote mogendheden heeft Israël grotendeels van de vruchten van zijn overwinning beroofd. Met name is Nassers prestige eerder gestegen dan gedaald. De vraag is gewettigd, of de Israëliësch politieke leiding deze gang van zaken niet had kunnen en moeten voorzien, maar het antwoord ligt buiten het bestek van dit artikel.

Een andere vraag ligt wel binnen het kader van de militaire analyse, nl. of het operatiedoel juist was gesteld. En daarbij gaat het er dan voornamelijk om, of de schijnbaar prijzenswaardige humaniteit bij het stellen en bereiken van dat doel de Israëliërs geen parten heeft gespeeld. De oorlog is nu eenmaal een bij uitstek inhumane bedrijf en wie meent dat dit een specifiek gevolg is van de moderne totale oorlog moet daar Clausewitz maar eens op nalezen. Dat wil niet zeggen dat men in elke oorlog per sé moet streven naar nodeloze maximale vernietiging van mensenlevens. Maar was het nodeloos?

Men kan het er wel over eens zijn, dat het buit maken of vernielen van materieel de Israëliërs weinig zou helpen. Het zou met Russische hulp gauw genoeg zijn vervangen, en in feite heeft Nasser zijn materiële verliezen zelfs zonder directe hulp nu reeds meer dan goed gemaakt door het konfiskeren van de enorme voorraden die de Engelsen ingevolge het Brits-Egyptische verdrag aan het Suezkanaal hadden opgeslagen: genoeg voor de uitrusting van wel tien divisies!

Daarentegen moet de vervanging van technisch personeel voor Egypte een enorm probleem zijn. De opleiding van een paar duizend man aan tankbestuurders, verbindingspersoneel, monteurs enz. — om maar te zwijgen van radar en straalvliegtuigen — uit het geringe aantal geschoolde arbeiders en de grote onontwikkelde massa zou wellicht vele jaren gekost hebben.

De conclusie lijkt dus niet te gewaagd, dat Israël door een onjuist gesteld operatiedoel, de kans heeft laten voorbijgaan zich voor een reeks van jaren veilig te stellen tegen de dreigende concentrische aanval van de omliggende Arabisch staten, die zonder Egypte niet in staat zijn een leger op de been te brengen dat voor Israël een serieuze bedreiging vormt.

Conclusies

Op militair gebied heeft deze oorlog overigens geen nieuwe gezichtspunten geopend. De voornaamste lessen vormen slechts een bevestiging van wat sedert W.O. II reeds bekend is.

Allereerst blijkt dan weer voor de zoveelste maal (niet sedert W.O. II maar sedert Nassers vroegste voorgangers op de Egyptische troon), dat statische verdediging geen kans biedt tegen een energieke en mobiele aanvaller. Voorts dat luchtdekking absoluut noodzakelijk is bij de verplaatsing van gemotoriseerde en gemechaniseerde troepen. Vliegtuigen met propeller-aandrijving zijn praktisch onbruikbaar gebleken, hetgeen de Israëliërs, die daarop in belangrijke mate waren aangewezen, tot hun schade hebben ondervonden. Wellicht het belangrijkste: modern materieel maakt nog geen modern leger.

De verliezen aan weerszijden: bij de Egyptenaren ca. 500 doden, 2000 gewonden en 5000 gevangenen; bij de Israëliërs: 170 doden (waarvan de helft hogere onderofficieren en jonge officieren, dus pelotonscommandanten), 700 gewonden en één gevangene (een boven Egyptisch gebied neergeschoten piloot).

Tot besluit de „note gaie” van de veldtocht: bij het te El Arish buitgemaakte Russische materieel vonden de Israëliërs tot hun verbazing een grote hoeveelheid anti-vries en ander arktisch- en wintermaterieel, dat per ongeluk in de woestijn van Sinai terecht was gekomen.

Vuursteuncoördinatie op bataljons-niveau

door H. TREFFERS, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf.

Vuursteuncoördinatie is een modern woord voor een begrip dat altijd heeft bestaan. Zoals Kolonel H. G. M. Bouwman ook reeds in zijn artikel in het februari-nummer van *De Militaire Spectator* memoereerde is over dit onderwerp veel geschreven, waardoor deze aangelegenheid misschien vaak veel te zwaar en te ingewikkeld wordt gezien.

In nieuwe voorschriften (de Gevechtshandleiding VS 1386, Artillerie tactiek en techniek VR 6-20, De afdeling artillerie VS 6-101 en Het bataljon infanterie VS 7-200), wordt dit onderwerp min of meer uitgebreid behandeld.

In dit artikel zal ik trachten de vuursteuncoördinatie op bataljons-niveau in het kort te behandelen en daarbij enkele punten uit het artikel van de Kolonel Bouwman nader onder de loep nemen. Tevens worden enkele, hiermee nauw verband houdende onderwerpen nader besproken.

Definities en begrippen.

Het lijkt mij goed de verschillende begrippen die bij dit onderwerp een rol spelen eerst nader in beschouwing te nemen. In de gevechtshandleiding verstaat men onder *vuursteuncoördinatie* „het uitoefenen van de nodige leiding en toezicht op de verlenen vuursteun, zowel bij de voorbereiding daarvan als bij de uitvoering”; *vuursteuncoördinatiecentrum* is een begrip waarmee de tactisch-technische samenwerking van de staffunctionarissen op het gebied van de vuursteuncoördinatie wordt bedoeld.

Uit deze definities blijkt al dat het VSCC niet iets tastbaars is, wat in iedere staf altijd te vinden zou moeten zijn. Dat men bij hogere staven (divisie en hoger) een deel van deze samenwerking in een afzonderlijke ruimte laat plaats vinden doet aan *steuncoördinatiecentrum* is een begrip waarmee de tactisch-technische samenwerking hoe minder de noodzaak wordt gevoeld van een *doorlopend* samen zijn van de functionarissen die bepaalde vuursteunmiddelen vertegenwoordigen.

Teneinde mogelijke misvattingen omtrent de begrippen plan voor de vuursteun, vuursteunplan en vuurplan uit de weg te ruimen volgen hier de definities zoals deze in de huidige voorschriften zijn of worden vastgelegd:

— *plan voor de vuursteun*. Dit omvat de beslissingen van de commandant met betrekking tot de vuursteun en eventuele richtlijnen voor de uitvoering hiervan. Het plan voor de vuursteun wordt opgenomen in het besluit.

— *vuursteunplan*. Dit is het gecoördineerde en geïntegreerde plan voor de inzet van alle beschikbare vuursteunmiddelen. Het bestaat uit de uitwerking van het plan voor de vuursteun, de vuurplannen en eventuele andere bijvoegsels.

— *vuurplan*. In VR 6-20 staat hiervoor: een vuurplan is voor een bepaald soort vuursteunmiddel het tactische plan van de in (technische) bijzonderheden uitgewerkte vuursteun ten behoeve van een eenheid. Men kan dus spreken van het *infanterie vuurplan van het bataljon* (hierin zijn uitsluitend de infanterie wapens opgenomen) en bv. het *artillerie vuurplan van het bataljon*. Op lager niveau kunnen de vuurplannen vaak worden samengevoegd waardoor aan het begrip vuurplan dus een ruimere betekenis wordt gegeven; men zou dan kunnen spreken over het *bataljonsvuurplan* waarin alle vuren van de vuursteunmiddelen die het bataljon steunen, zijn opgenomen.

Verantwoordelijkheden

De commandant van de te steunen eenheid blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de vuursteuncoördinatie. Dat de commandant van de afdeling veldartillerie (c.q. liaison officier) optreedt als vuursteun-

coördinator ontlast hem dus zeer zeker niet van deze verantwoordelijkheid. De S3 van de (te steunen) eenheid is belast met de stafverantwoordelijkheid ten aanzien van deze materie en ziet erop toe, dat de uitwerking van de vuursteun van de beschikbare vuursteunmiddelen in overeenstemming is met het manoeuvreplan of het plan voor de verdediging van de commandant.

De S3 of een vertegenwoordiger zal dan ook veelal bij deze coördinatie behulpzaam zijn, teneinde de tactisch gewenste vuursteun en het manoeuvreplan (plan voor de verdediging) zo nodig nader toe te lichten.

Plaats waar de coördinatie geschiedt

Dit punt is uitgebreid behandeld in het augustusnummer van 1957 van De Militaire Spectator. Hoewel in dat artikel hoofdzakelijk de vuursteuncoördinatie werd behandeld op divisie en hoger niveau, gelden ook voor het bataljon dezelfde motieven. De vuursteuncoördinator zal steeds goed op de hoogte moeten zijn van de situatie en van de eigen voornemens en dat kan hij normaal het best bereiken op de commandopost, bij de S3. Dit is alles het ware het hart van de eenheid waar alle verbindingen bij elkaar komen.

Gaat de bataljonscommandant naar een plaats waar hij denkt het gevecht beter te kunnen leiden, dan hangt het geheel af van het feit of hij deze plaats wil inrichten tot een *vooruitgeschoven* commandopost en dan o.a. ook zijn S2 en S3 meeneemt, of de functionarissen die de steunende vuursteunmiddelen vertegenwoordigen met hem meegaan. Gaat de batc alleen weg, dan zal de vuursteuncoördinatie in de commandopost blijven geschieden.

Taak van de vuursteuncoördinator

Te allen tijde blijft de taak van de vuursteuncoördinator (bv. de Iso van de steunende afdeling art) een coördinerende. In feite is zijn belangrijkste functie ervoor te zorgen, dat de vuren van de te steunen tactische eenheid zo goed mogelijk worden aangevuld door de vuren van de niet onder bevel van deze eenheid gestelde vuursteunmiddelen, waarbij rekening dient te worden gehouden met de wensen van de commandant. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat de Iso slechts beperkt *toezeggingen* kan doen t.a.v. de te verlenen vuursteun door de afdeling rechtstreekse steun, aangezien deze steun aan meer bataljons moet worden verleend. Zoals verderop in dit artikel zal blijken, zal op gevechtsgroepniveau beslist worden over zijn (namens de bataljonscommandant) ingediende voorstellen betreffende de te verlenen vuursteun. Tevens zorgt hij dat het beleid van de commandant t.a.v. de vuursteun — alsmede de eventuele wijzigingen daarin — bekend is bij de eenheden belast met het verlenen van deze vuursteun. Nimmer zal de Iso van de afdeling artillerie, op bataljonsniveau, enige *opdrachten* geven aan de infanterie wapens uit de ondersteuningscompagnie, laat staan een taak geven aan de compagnieswapens (mortieren 81 mm). Dit blijven verantwoordelijkheden van de infanteriecommandant, de vuursteuncoördinator coördineert slechts de vuurplannen en gaat hierbij na of deze geen tegenstrijdigheden (bv. in de doelnummering) of verdubbeling vertonen.

Afhankelijk van de tijd kunnen vuurplannen geïntegreerd worden. Tevens zullen de vuren van de 4.2" mnrn veelal in het artilleriesvuurplan worden opgenomen.

Bij de voorbereiding van een gevechtshandeling zal de coördinatie wat uitgebreider zijn dan in de loop van het gevecht mogelijk is. In het gevecht gaan de vuuraanvragen van de waarnemers immers rechtstreeks naar de vuursteunmiddelen die deze vuren zo spoedig mogelijk zullen afgeven. Slechts in uitzonderingsgevallen zal het nodig zijn in te grijpen. De snelheid waarmee vuursteun verschaft kan worden mag nimmer nadelig beïnvloed worden door een coördinator. Indien een gelegenheidsdoel wordt onderkend, zal in beginsel steeds het vuursteunmiddel, dat het snelst voldoende doeltreffend ingezet kan worden, worden gebruikt.

Het tot stand komen van het vuursteunplan en het vuurplan

In het eerder gememoreerde artikel in het augustus-nr 1957 is ook hierop uitvoerig ingegaan. Op bataljonsniveau is de procedure echter belangrijk eenvoudiger. In het besluit van de commandant geeft deze zijn manoeuvreplan (in de verdediging het plan van de verdediging) en „het plan voor de vuursteun”. Dit laatste ontwikkelt hij grotendeels in het terrein en het is een algemene aanduiding waar, wanneer en soms hoelang vuur met een bepaalde bedoeling moet worden ontworpen. Bovendien zal hij opdrachten verstrekken aan de onder zijn bevelen gestelde vuursteunmiddelen. Uit het plan voor de vuursteun groeit dan „het vuursteunplan”, dat wordt uitgegeven als bijlage van het operatiebevel met als bijvoegsels o.a. enige „vuurplannen”. Het vuursteunplan is dus het plan voor het gecoördineerd gebruik van alle beschikbare vuursteunmiddelen. Op gevechtsgroepsniveau en bataljonsniveau wordt echter vrijwel *nimmer* een vuursteunplan als zodanig bij het operatiebevel gevoegd. Men volstaat met vuurplannen, die als bijlage van het operatiebevel worden uitgegeven en de overige gegevens m.b.t. de vuursteun worden opgenomen in daarvoor in aanmerking komende (sub) paragrafen van dit bevel. Dit alles uiteraard slechts voor zover bij eenheden van deze grootte sprake kan zijn van het uitgeven van een schriftelijk operatiebevel, hetgeen zelden het geval zal zijn! Bij mondelinge uitgifte van het operatiebevel zullen toch meestal de vuurplannen geheel of gedeeltelijk op schrift moeten worden gesteld.

Hoe komen nu vuurplannen op dit niveau tot stand? Zoals bij vrijwel alle handelingen speelt ook hier de factor tijd een zeer belangrijke rol. De twee uitersten zijn die waarbij de bataljonscommandant voldoende tijd van voorbereiding heeft en zijn eenheid in hoger verband zal optreden en die waarbij bv. een voorhoedebataljon zo snel mogelijk tot de aanval moet overgaan. Hiertussen liggen honderd-en-één varianten.

Laten wij eerst nagaan wat geschiedt wanneer voldoende tijd beschikbaar is. De batc heeft zijn opdracht ontvangen en weet ook op welke vuursteun van hogere eenheden hij kan rekenen. Hij zal zijn voorlopig plan kenbaar maken waarna iedereen een bepaalde tijd voor de verkenning in het terrein krijgt. De werkwijze is dan als volgt:

De compagniescommandant gaat op verkenning en heeft o.a. bij zich de waarnemer van de artillerie en de commandant van het mmpel 81 mm. Hij stelt in de eerste plaats de vuren vast van zijn organieke wapens en maakt zijn wensen kenbaar voor vuren van wapens, ingedeeld bij een hoger niveau. Hij maakt een vuurplan op voor zijn compagnieswapens en de waarnemer van de artillerie maakt een *doelenlijst* op, bestaande uit de wensen van de cc, waaraan niet met eigen middelen kan worden voldaan, waarin dus ook de wensen voor vuren van de mrn

4.2" kunnen voorkomen. Deze doelenlijst wordt telefonisch of per ordonnans doorgegeven aan de Iso bij het bataljon.

Intussen is ook de bataljonscommandant met o.a. de Iso-artillerie en de c-ostcie eveneens op verkenning. De bataljonscommandant zal in principe tactische opdrachten geven aan, de ontplooiing en het tactisch gebruik regelen van, zijn infanterie wapens. Verder zal hij meestal globaal aangeven waar, wanneer en soms hoelang vuur met een bepaalde bedoeling moet worden ontworpen.

De commandant van de ondersteuningscompagnie zal in eerste instantie proberen met eigen middelen aan de wensen van de compagniescommandanten te voldoen. Voorzover dit niet door de bataljonswapens kan worden verwezenlijkt, draagt de liaisonofficier van de artillerie er zorg voor dat deze wensen voor aanvullende steun het hogere echelon zullen bereiken. De commandant van de ondersteuningscompagnie maakt derhalve het bataljons infanterievuurplan en de Iso-artillerie maakt het bataljons artilleriesvuurplan (de overgebleven wensen) op.

Na de verkenning zal de bataljonscommandant een bespreking houden met zijn ondercommandanten, waarbij hij zijn definitief besluit kenbaar zal maken. De verschillende compagniesvuurplannen worden geëördineerd en aangevuld, waarmee men tot het bataljonsinfanterievuurplan komt. Dit vuurplan, dat normaal door de c-ostcie wordt ontworpen, wordt dan ingediend bij de gevechtsgroepscommandant. Daarnaast zal de artillerie Iso de doelenlijsten van de waarnemers samenvoegen tot het art vuurplan voor het bataljon (concept), dat zijn definitieve vorm krijgt na coördinatie met door andere liaisonofficieren ingediende (concept) vuurplannen door het vuurregelingscentrum van de afdeling r/s. Op dit vuurplan zullen doorgaans de concentraties van de 4.2 in mrn opgenomen worden.

Het artillerie vuurplan van de afdeling wordt op het vuurregelingscentrum vermenigvuldigd en verspreid; behalve als bijlage bij het operatiebevel van de gevechtsgroep wordt het ook verstrekt aan de Iso'n en ev. wnrs.

Bij deze behandeling zijn alle technische uitvoeringen, de vorm waarin e.e.a. moet worden ingediend, nummering a.a. weggelaten. *Al deze technische zaken zijn in de nieuwe voorschriften geregeld en hierover kan dan ook een verschil van opvatting zijn bij de wapenscholen.*

Zoals uit het bovenstaande blijkt zal op bataljons- en gevechtsniveau — veel meer dan bij hogere eenheden — de commandant de plaatsen aangeven waar de concentraties moeten komen en de taak van de vuursteuncoördinator zal zich beperken tot het leiden van het onderling overleg. In het algemeen kan men stellen, dat indien voldoende tijd beschikbaar is, de hogere commandant met de hem ter beschikking staande vuursteunmiddelen de vuurplannen van de lagere eenheden aanvult.

Wanneer minder tijd beschikbaar is zullen de fasen sneller moeten verlopen en kan het voorkomen dat de hogere commandant de concentraties van zijn vuursteunmiddelen vastlegt en de lagere commandanten dan hun middelen daaraan zullen moeten aanpassen; in feite dus een omgekeerde volgorde. In zeer spoedeisende gevallen kan een bataljonscommandant zelfs de vuren vastleggen van zowel de mrn 4.2" en artillerie als die van de mr van 81 mm.

Uit het vorenstaande is wel gebleken dat noch de afdelingscommandant op gevechtsgroepsniveau, noch de liaisonofficier op bataljons-

niveau *beslissingen* neemt omtrent de inzet van infanterie wapens. Hierop aansluitend komt de vraag om de hoek kijken in hoeverre een hogere commandant beslissingen zal nemen ten aanzien van wapens die bij een lager niveau zijn ingedeeld en het lijkt mij nuttig hierop wat dieper in te gaan. Vanzelfsprekend doel ik hier op normale omstandigheden en ik wil zeker geen afbreuk doen aan de regel dat een commandant alles mag doen mits hij maar aan zijn opdracht voldoet. Ik zou de vraag als volgt willen formuleren: *zal een bataljonscommandant vuuropdrachten geven aan de mortieren van 81 mm van de compagnieën óf zal een gevechtsgroepscommandant vuuropdrachten geven aan de mnrn 4.2" van de batalions?*

In de tactiek geldt de stelregel: „*Nimmer vuur in reserve houden*”. In het algemeen een volkomen juist principe, doch dat niet maar zonder meer onder alle omstandigheden en op alle niveaus voor alle wapens geldt. Artillerie bv. zal onder alle omstandigheden in stelling staan en de aanval of verdediging zoveel mogelijk steunen. Een grensgeval vormen reeds de mortieren 4.2", die nu ingedeeld zijn in het batalion. In de aanval kan ik mij voorstellen dat de gevechtsgroepscommandant de 4.2" mnrn van het reserve batalion een zodanige opdracht geeft dat deze de aanval van de twee voorbatalions moeten steunen en hiervoor misschien een stelling zal laten innemen die buiten het eigen batalion ligt. Eveneens zal de commandant van een voorbatalion een soortgelijke opdracht kunnen geven aan de 81 mm mnrn van zijn reserve compagnieën. Doch het gaat mij toch bepaald te ver de 81 mm mnrn van de compagnieën van een reserve batalion een zodanige stelling te laten innemen dat zij de voorbatalions in hun aanval kunnen steunen.

In de verdediging zullen vanzelfsprekend *alle* wapens vuursteun verlenen indien hun opstelling en dracht dit mogelijk maken en voor zover zij niet behoeven te vuren ten behoeve van hun eigen eenheid.

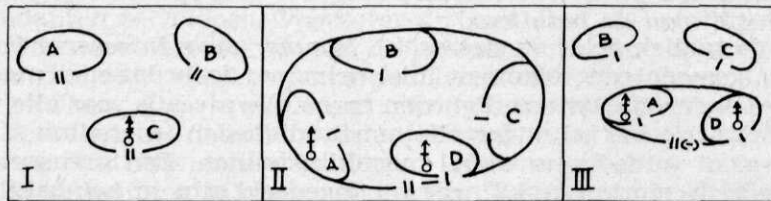
Bij het opdrachten geven aan wapens die organiek zijn ingedeeld bij een andere (lagere) eenheid, moet men de taak die deze eenheid straks zelf krijgt te vervullen wel zeer goed voor ogen houden; verder moet men bezien in hoeverre de uitgeleende wapens tijdig terug kunnen zijn en of men niet voor het geval komt te staan dat deze wapens uitgevochten zijn op het moment, dat de eenheid waartoe zij behoren wordt ingezet.

Hoewel er dus zeer zeker gevallen zijn waarin men over het vuur van dergelijke wapens beschikt, geloof ik dat slechts in uiterste noodzaak waarnemers van de ene eenheid naar de andere gestuurd zullen worden. Afgezien van het feit dat zij waarschijnlijk nimmer op tijd terug zullen zijn, geloof ik dat zij dan ook vrij gauw uitgevochten zijn. Ik kan dan ook ten aanzien van dit punt niet met Kolonel B o u w m a n meegaan, die zijn c-ostcie op blz. 62 laat zeggen: „*de waarnemers mnrn 81 mm van de rescien moeten met de vóórcien meegaan*” en op blz. 64: „*De mnrn 81 mm van de cien kunnen het beste in algemene steun van het hele batalion worden genomen*”. Men moet werkelijk doorslaggevende argumenten hebben om organiek ingedeelde wapens aan de commandant van een eenheid te onttrekken.

Een punt waarover ook verschil van mening bestaat is het geven van *stormvuren* aan de verschillende wapens. In het voorschrift 6-20 Artillerie tactiek en techniek staat als definitie voor stormvuur aangegeven: „*een stormvuur is een volledig voorbereid lineair vuur om het binnen dringen van de vijand in een steunpunt te verhinderen*”. Mijns inziens zou hier echter nog aan toegevoegd moeten worden: „*en dat on-*

der alle omstandigheden moet kunnen worden afgegeven en de hoogste prioriteit heeft". De vraag is nu: kunnen aan de mrn 4.2" van een bataljon in tweede lijn stormvuren worden opgedragen voor een bataljon in eerste lijn; zullen de mrn van 81" van de compagnieën in tweede lijn hun stormvuren vóór de compagnieën in eerste lijn leggen? Het beste is dit te bespreken aan de hand van drie tekeningen, die vanzelfsprekend niet op schaal zijn en waarbij ook verondersteld wordt dat zowel de maximale als de minimale afstanden van de wapens de ligging van de stormvuren toelaten.

- I — drie bataljonssteunpunten.
 II — één bataljonssteunpunt.
 III — twee compagniessteunpunten en één bataljons(-)steunpunt.

In geval I zal het stormvuur van het peloton mrn 4.2" van het bataljon liggen ergens voor het eigen bataljon en *niet* voor A of B. In geval II zullen de stormvuren van de compagnieën A en D liggen aan de rand van het bataljonssteunpunt voor de compagnie zelf en dus niet voor de compagnieën B of C. In geval III heeft men een opstelling van twee compagniessteunpunten en een steunpunt van de rest van het bataljon in een verdediging waar geen of weinig kans bestaat op het gebruik van atoomwapens. Hier streeft men naar een aaneengesloten vuurfront, doch de mrn van de cien A en D zullen geen stormvuren leggen voor de cien B en C maar voor hun eigen eenheid. De motivering is als volgt: in de verdediging heeft men grote kans op infiltratie, in de nieuwe gevechtshandleiding wordt dit zelfs als een afzonderlijke aanvalsvorm behandeld; ook in de verdediging waarbij geen of weinig kans bestaat op het gebruik van A-wapens blijft infiltratie mogelijk.

Elk steunpunt kan dus van alle kanten worden aangevallen en het moet zich dan met zijn organieke wapens hiertegen kunnen verdedigen. Indien de mrn van een eenheid in tweede lijn, die een steunpunt heeft ingericht, een stormvuur ten behoeve van een andere eenheid krijgt opgedragen, zou het kunnen voorkomen, dat de eerste eenheid eerder dan de laatste, ofwel dat beide eenheden tegelijkertijd worden aangevallen. Vanzelfsprekend zullen alle beschikbare organieke wapens in deze gevallen ingezet worden, teneinde de vijand buiten de eigen opstelling te houden, hetgeen betekent dat door de eenheid in voorste lijn niet steeds op het toegewezen stormvuur gerekend kan worden en op het kritieke moment een ontoelaatbaar gat in de stormvuren zou ontstaan.

In de definitie van een stormvuur zou men dus, voor wat betreft de infanterie wapens, de woorden „een steunpunt” kunnen wijzigen in „het eigen steunpunt”.

Dat de verschillende wapens concentraties voorbereiden, die overal in het weerstandsgebied kunnen liggen, is vanzelfsprekend. Deze concentraties kunnen ook liggen vlak voor andere steunpunten, doch zij voldoen dan niet aan de eis dat zij onder alle omstandigheden afgegeven moeten kunnen worden en de hoogste prioriteit hebben. Daarom kun-

nen dit geen „stormvuren” zijn. Deze concentraties kunnen dan ook slechts als een verdichting van de stormvuren worden beschouwd.

Slotbeschouwing

Als slotconclusie zou ik willen stellen, dat de vuursteuncoördinatie op bataljonsniveau een eenvoudige aangelegenheid is en in feite slechts bestaat uit overleg tussen de artillerie liaisonofficier en de commandant ondersteuningscompagnie, waarbij de S3 of zijn vertegenwoordiger, steeds aanwezig zal zijn. De commandant ondersteuningscompagnie zou men kunnen beschouwen als de coördinator van de vuren der infanterie wapens.

In voorkomend geval zullen de commandanten c.q. liaisonofficieren van andere ter beschikking gestelde vuursteunmiddelen uiteraard aan dit overleg deelnemen.

Naschrift van de redactie.

De inhoud van dit artikel is in overeenstemming met hetgeen op de Hogere Krijgsschool, op de Infanterieschool en op de Artillerieschool dienaangaande wordt onderwezen.

Nieuwe uitgaven

DAS GOLDENE FELD, door Erich Kern, 293 blz. Uitg.: Schild-Verlag G.m.b.H., München-Lochhausen. Prijs: DM 14,80.

Erich Kern schildert in dit boek het schokkende lot van Duitsers en Ukraners tijdens de tweede wereldoorlog en geeft daarbij een beeld van hun gemeenschappelijke strijd tegen het bolsjewisme, doch aan de andere kant van de verdeeldheid tussen de Ukraners zelf.

Hoewel in wezen een roman, geeft het werk een zodanig inzicht in de mentaliteit, hardheid en politiek van de Rus, alsmede in de wijze waarop deze de partisaankrijg voerde, dat lezing voor militairen ook vanwege hun beroep of handwerk alleszins aanbeveling verdient.

Het geeft oorlogservaringen die weliswaar buiten de normale banen van tactiek en strategie liggen, doch opent wijd het veld van de psychologische oorlogvoering, zonder daarbij evenwel wetenschappelijk te worden. Het behandelt namelijk de oorlogspsychologie van de eenvoudige burger en van de eenvoudige soldaat. Kern vermijdt het vermelden van de ernstige fouten die de Duitser als bezetter maakte niet en ook hieruit kan de militaire lezer zijn voordeel trekken.

Een vlot geschreven boek, dat het lezen volstrekt waard is.

v.H.

DE INVLOED VAN HET LANDSCHAP OP DE MILITAIRE OPERATIES TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG, door dr. H. A. Schuring, 127 blz., geïll. Uitg.: De Graafschap, Aalten. Prijs: ing. f 6,50.

Schrijver geeft, na een beschouwing over de ontwikkeling van de militaire geografie als geheel, waarbij de betekenis van het bestuderen van het landschap in verband met toekomstige operaties nader wordt gezien, een algemeen militair-geografisch overzicht. Een bespreking derhalve van diverse facetten van het terrein, zoals reliëf, vegetatie, bebouwing, wegen, rivieren, enz. Vervolgens wordt een aantal bekende gevechts-terreinen behandeld, namelijk Zuid-Oost-Azië (Birma); eilanden in de Stille Oceaan; de Lybische woestijn; Tunesië; Sicilië en Italië; Normandië. Van elk dezer gevechtsterreinen wordt een beschrijving gegeven, waarbij de invloed van de diverse facetten van het terrein op de gevechten wordt vermeld. Nu en dan wordt een detail wat nader uitgewerkt, indien een speciale duidelijke invloed van het terrein op het verloop van de actie merkbaar is geweest. Een uitgebreid literatuuroverzicht, alsmede vele aantekeningen bij ieder hoofdstuk, geven een schat van gegevens voor verdere studie.

L.

„De” waarnemer

door S. DA COSTA, Luitenant-Kolonel der Infanterie.

Inleiding

Voorschrift nr 2670 „Aanvragen en leiden van artillerie- en mortier- vuur door personeel van alle wapens”, zegt in hoofdstuk I, o.m.:

„C. De ideale toestand, dat de artillerie met haar gecoördineerde waarneming het hele vak waarin vuur moet worden gebracht overziet, komt slechts zelden voor. Toch kunnen zich overal doelen voordoen waarvan de plaatsen moeten worden bepaald en eventueel door de artillerie moeten worden bevuurd. Alle officieren en onderofficieren van de infanterie en de cavalerie moeten dan ook inlichtingen aan de artillerie kunnen doorgeven en indien nodig vuur kunnen aanvragen en kunnen leiden, aangezien in terreinen met beperkte waarnemingsmogelijkheden dit niet altijd door een artilleriewaarnemer kan geschieden. Het is ook wenselijk dat iedere man in staat is het bovenstaande uit te voeren.”

Het waren de aangehaalde passages, die mij ertoe brachten de waarneming en de daaruit voortvloeiende vuuraanvragen, zoals deze thans bij een onderdeel in voorste lijn geschieden, nader in beschouwing te nemen.

Waarneming bij de tirailleurcompagnie

Ik beperk mij tot de tirailleurcompagnie en neem aan, dat de conclusies waartoe ik kom, onverminderd voor tank-onderdelen gelden.

Het waarnemen in de tirailleurcompagnie geschiedt door twee groepen personeel, t.w.:

- de opgeleide waarnemer (de voorwaartse waarnemer) en
- de „man-in-de-troep”.

De voorwaartse waarnemer is opgeleid en organiek ingedeeld bij het wapen ten behoeve waarvan hij waarneemt. Hij heeft rechtstreeks verbinding met zijn onderdeel, brengt het waargenomene — al dan niet gekoppeld aan een vuuraanvraag — ter kennis van dit onderdeel en kan via omwegen op gelijke wijze vuur van andere organen bewerkstelligen.

De voorwaartse waarnemer van het mortier peloton 81 mm bv. is opgeleid en organiek ingedeeld bij de mortieren van 81. Hij staat rechtstreeks met dit vuurorgaan in verbinding en heeft hiernaast de mogelijkheid om via het compagniescommando-net a.a. hogere vuurorganen (mortieren 4.2 en artillerie) te bereiken. Hij kent de mogelijkheden van het wapen waartoe hij behoort, is uiteraard bedreven in het waarnemen en het aanvragen en leiden van vuur. Voor de „man-in-de-troep” — de tweede en grootste categorie, die het vóór de tirailleurcompagnie gelegen terrein waarneemt — is het noodzakelijk, zo niet wenselijk, dat hij de omschreven handelingen eveneens kan uitvoeren. Voor zover hij een rang bekleedt, wordt hij hiertoe slechts summier opgeleid. Verder gaande opleiding en praktische toepassing van het geleerde vindt niet plaats, of heeft haar hoogtepunt in het „bijwonen” van een schietoefening van de mortieren of artillerie.

Enkele grondregels

Uit de veelheid van grondregels met betrekking tot waarneming-vuuraanvraag-vuurleiding, wil ik er enkele nader beschouwen.

1. Waarneming is het belangrijkste middel om gegevens omtrent vijand

en eigen troepen te verkrijgen. Door waarneming wordt o.m. de factor vijand minder onzeker, wat de beoordeling van de toestand een betere fundering geeft en dus de besluitvorming gunstig beïnvloedt.

2. Waarneming beperkt zich niet tot het front van het onderdeel. Coördinatie en overlapping van sectoren, moeten tot resultaat hebben dat het gehele voorterrein wordt ingezien.

3. De waarnemer moet zich grondig ingeleefd hebben in de toestand van het onderdeel, waarbij hij is ingedeeld. Hij moet tijdig op de hoogte gebracht worden van wijzigingen hierin. Op deze wijze zal hij kunnen waken over de veiligheid van eigen troepen.

4. De waarnemer moet de mogelijkheden, die elk vuurorgaan waarvan hij de steun kan inroepen biedt, grondig kennen. Immers, wordt aan de artilleriewaarnemer de gelegenheid gegeven om — zij het indirect — steun van een ander vuurorgaan dan de artillerie te verkrijgen, dan zal hij moeten weten wat de mogelijkheden van dit wapen zijn. Ook als adviseur van de commandant van het onderdeel, waarbij hij is ingedeeld, zal hij tenminste de belangrijkste eigenschappen van elk wapen moeten kennen.

5. Wil waarneming resulteren in vuursteun, dan zal elk orgaan, dat het onderdeel steun kan verlenen, langs zo kort mogelijke verbindingen bereikbaar moeten zijn voor een ieder die waarneemt en in het bijzonder voor de opgeleide waarnemer. Het is onmogelijk om iedere infanterist een radio mee te geven, maar patrouilles, pelotons, enz. moeten op eenvoudige wijze en langs korte verbindingen steun van de toegezegde wapens kunnen verkrijgen. Snelheid dringt thans veel meer dan vroeger. Zij het ook buiten het bestek van dit artikel vallend, meen ik te moeten opmerken, dat verder gaande versnelling van de aanvraagprocedure mogelijk is.

6. Het is noodzakelijk, dat elk kaderlid, ongeacht rang of functie, mortier- en artillerievuur kan aanvragen en leiden. Bij de grote verspreiding van de onderdelen zal het onmogelijk zijn om het aanvragen en leiden van vuur uitsluitend aan de opgeleide waarnemers over te laten. Elke patrouillecommandant, elke pelotonscommandant moet met dezelfde vlotheid, waarmee hij een vuurbevel aan een bren weet te geven, een vuuraanvraag tot de steunende artillerie kunnen richten en zo nodig dit vuur kunnen leiden. De thans gevolgde methoden zijn dermate eenvoudig, dat iedere infanterist deze kan leren en toepassen. Terloops zij opgemerkt, dat nog verdere vereenvoudiging, bv. door éénwoordige doelmomschrijving, is aan te bevelen.

7. Voorkomen moet worden, dat doelen dubbel worden bevuurd. Onder meer hiertoe, is het vscc dat door in te luisteren op de vuuraanvragen zonnodig kan ingrijpen, op verschillende niveaus in het leven geroepen. Een directe transversale verbinding tussen de waarnemers bestaat bij de tirailleurcompagnie niet, zodat deze functionarissen niet van elkaars waarneming en vuuraanvragen op de hoogte zijn.

De taak der waarnemers

Elke, door de artillerie of de mortieren vooruitgeschoven, waarnemer heeft tot taak:

- het tot stand brengen van de waarneming;
- het waarnemen;
- het aanvragen, waarnemen, en corrigeren van vuur;
- het verstrekken van inlichtingen over de vijand;
- idem over eigen troepen, en

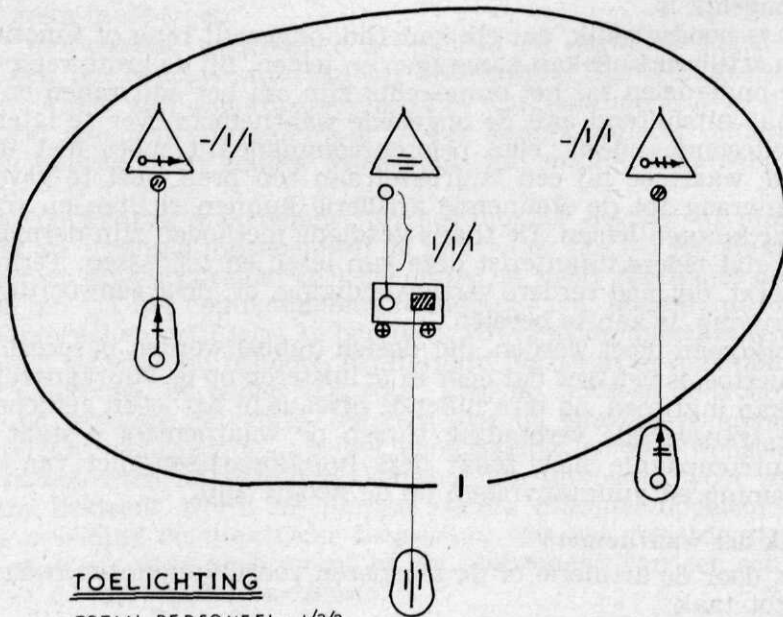
— het optreden als adviseur van de commandant van het onderdeel waarbij hij is ingedeeld.

De werkwijze is in grote lijnen als volgt. Bij het verlaten van het onderdeel waarbij de waarnemer organiek is ingedeeld, worden hem gegevens verstrekt die betrekking hebben op het vuurorgaan ten behoeve waarvan hij waarneemt (toestand, plaats enz.) en het onderdeel waarbij hij is ingedeeld (plaats enz.). Al of niet via het bataljon begeeft de waarnemer zich — met het personeel en materieel dat bij hem behoort — naar de tirailleurcompagnie. Van het moment van aankomst aldaar, „behoort” hij tot de tirailleurcompagnie en deze behartigt zijn belangen. De waarnemer wordt hier volledig op de hoogte gebracht van toestand, plan enz., licht wederkerig de compagniescommandant in over zijn eigen onderdeel, adviseert, houdt daarna contact met beide onderdelen en verstrekt zijn inlichtingen in beide richtingen. De bij het bataljon ingedeelde artillerie-liaisonofficier, treedt bij het uitvoeren van de omschreven taken coördinerend op.

Ik ben op deze eenvoudige materie wat uitvoerig ingegaan, met de bedoeling duidelijk naar voren te brengen, dat de waarnemer — van welk wapen of onderdeel hij ook zij — in de eerste plaats ten behoeve en te midden van de infanterie in voorste lijn werkt.

Personeel en materieel

Kijkers, kompassen, lijnmateriaal enz. buiten beschouwing gelaten, kan het bij de waarnemersgroepen in een tirailleurcompagnie ingedeelde personeel en materiaal, het best in een schets worden weergegeven (afb. 1).

TOELICHTING

TOTAAL PERSONEEL: 1/3/3

"	RADIO'S 2 STUKS KORTE AFSTAND	[O]
"	" 2 STUKS MIDDELBARE AFSTAND	[⊙]
"	" 1 STUKS LANGE AFSTAND	[⊞]
"	VOERTUIGEN 1 STUKS ¼ TON MET AANHANG	

Afb. 1

Nadelen van het huidige systeem

1. De infanterie — het beslissende wapen in het gevecht — kan haar taak zonder vuursteun niet volvoeren. Het verkrijgen van deze steun dient thans voor het grootste gedeelte te geschieden door personeel dat niet organiek tot het infanterie-onderdeel behoort. De waarnemer van de mortier 81 komt min of meer, de overige waarnemers komen totaal als vreemde eenden in de bijt in de voorste lijn van de tirailleurcompagnie terecht, alwaar zij zich nog steeds het hechtst met „hun” wapen verbonden gevoelen.
2. Het grondig coördineren van pelotons- en andere waarnemingsposten met de posten van de voorwaartse waarnemers, is niet goed mogelijk. De na elkaar bij de compagnie aankomende waarnemers, zien het belang van hún onderdeel als primair; de coördinator moet een meester zijn in het ontwijken van zere tenen.
3. Geen van de voorwaartse waarnemers is in staat om *elk* steunend vuurorgaan langs de kortste weg te bereiken. Het zal bv. voor de waarnemer mortier 81 een hele toer zijn, om artillerievuur op een door hem waargenomen doel te krijgen, indien hij zich niet in de onmiddellijke nabijheid van een pelotonscommandant bevindt.
4. Er is geen directe verbinding tussen de waarnemers onderling. Behalve het nadeel, dat de waarnemers niet op de hoogte blijven van elkaars waarnemingen, vergroot dit de kans op het onnodig met meer dan één vuurorgaan onder vuur nemen van één doel.
5. Van de onder de huidige omstandigheden zo noodzakelijke opleiding van de „man-in-de-troep”, komt zeer weinig terecht. De enige waarnemer die volledig ter beschikking van de compagniescommandant staat is de waarnemer mortieren 81. De opleiding blijft overigens beperkt tot enkele theoretische lessen en voor officieren en kader tot het „bijwonen” van een mortier- of artillerieschietoefening.

„DE” waarnemer

Uitgaande van de geldende situatie, meen ik door een eenvoudige reorganisatie de genoemde bezwaren geheel te kunnen ondervangen. De volgende maatregelen zouden dan dienen te worden genomen:

- a. onttrekking van de waarnemersgroepen aan de artillerie en de mortieren en het onderbrengen van dit personeel bij de staf van de tirailleurcompagnie (totaal 1/3/3);
- b. overheveling van het bij deze groepen in gebruik zijnde verbindingsmateriaal en transport naar de tirailleurcompagnie;
- c. toevoeging van 2 korte-afstand-radio's aan de compagnies-waarnemersgroep;
- d. centrale opleiding van de dan universele waarnemer, die in staat moet zijn om elk vuur, waarover de tirailleurcompagnie kan beschikken, aan te vragen en te leiden.

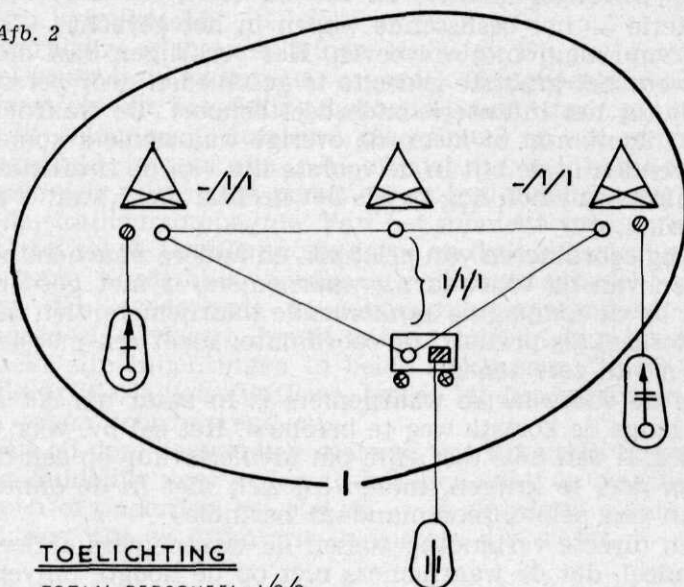
In schema zou het waarnemers-stelsel in de tirailleurcompagnie er kunnen uitzien als weergegeven in afb. 2 (uiteraard zijn allerhande variaties in ploegvorming en verbinding mogelijk).

Voordelen

1. De commandant van de tirailleurcompagnie beschikt over zijn eigen geschoold personeel, dat hij kan inzetten waar *hij* dit nodig acht.
2. De waarnemer is een compagniesgenoot, die volledig op de hoogte

Afb. 2

TOELICHTING

TOTAAL PERSONEEL: 1/3/3

TOTAAL RADIO'S 4 STUKS KORTE AFSTAND

" " 2 STUKS MIDDELBARE AFSTAND

" " 1 STUKS LANGE AFSTAND

" VOERTUIGEN 1 STUKS 1/4 TON MET AANHANG.

[O]
[⊙]
[⊞]

is van het doen en laten, de plannen, gewoonten enz. bij het onderdeel. Het is *zijn* compagnie en een ieder kent hemt. (Hij behoeft o.a. nooit meer om rantsoen te vragen!)

3. Iedere waarnemer is in staat om langs zeer korte weg elk vuur aan te vragen dat ter beschikking staat. In bijzondere gevallen is snelle concentratie van al het ter beschikking staand vuur door één waarnemer op één doel zelfs mogelijk en eenvoudig te bereiken. Zulks geldt ook voor de patrouillecommandant, die met een hem meegegeven radio-toestel met alle, ofwel één der voorwaartse waarnemers in contact blijft.

4. De waarnemers zijn van elkaars optreden op de hoogte; onnodige vuurverdubbeling is uitgesloten.

5. Geen gedrang in voorste lijn om de beste punten van waarneming, maar een door de compagniescommandant — op advies van de commandant van de waarnemersgroep — weloverwogen en goed gecoördineerd waarnemingsstelsel, aangepast aan de coördinatie-eisen die de artillerie-liasonofficier namens de bataljonscommandant en de artillerie gesteld heeft.

6. Zoals het thans — in noodgevallen — voor de waarnemer mogelijk is, om vuuraanvragen via het commandonet bij de vuurorganen te krijgen, zal het voor de pelotonscommandanten mogelijk zijn om — onder dezelfde omstandigheden — via het waarnemersnet, hogere commandanten te bereiken.

7. De opleidingsvoordelen zijn naar mijn mening zeer groot. Er kan nu werkelijk sprake zijn van opleiding in het aanvragen, waarnemen en leiden van mortier- en artillerievuur door pelotons- en patrouillecommandanten en vooral door personeel behorend tot de v- en i-pelotons.

De waarnemersgroep houdt nauw contact met de afdeling artillerie en de mortierpelotons en woont alle schietoefeningen van deze onderdelen bij, daarbij bij toerbeurt vergezeld van officieren en kader van de tirailleurcompagnie, tot het opdoen van praktische ervaring. De infanterist raakt mede hierdoor beter ingespeeld op de steunende organen, leert deze beter kennen en dus beter gebruiken. Ik stel mij voor, dat door vindingrijkheid van het personeel van de waarnemersgroep, met eenvoudige instructiemiddelen, waarneming en vuurleiding in korte tijd gemeengoed in de tirailleurcompagnie kunnen zijn. De infanterie moet het als normaal gaan beschouwen om artillerie- en mortiervuur zelf aan te vragen en te leiden.

Conclusie

Organieke indeling van een waarnemersgroep bij de tirailleurcompagnie zal een voor de waarneming en vuursteun onontbeerlijk element daár brengen waar het thuis hoort en de zo noodzakelijke opleiding van „de-man-in-de-troep” wordt hierdoor werkelijkheid.

Naschrift van de redactie

Ons het belang van dit onderwerp realiserende hebben wij de mening gevraagd van Majoor K. A. de Vries (Generale Staf), destijds in Korea commandant van een ondersteuningscompagnie en plv B.C. gedurende de eerste actieperiode. Deze luidt:

„Het zeer gecompartmenteerde — en dus onoverzichtelijke — terrein in Korea enerzijds, en de grote personeelsverliezen, die onder de artilleriewaarnemers bij de voorste infanteriecompagnieën toentertijd werden geleden anderzijds, waren in de periode 1950—1951 aldaar aanleiding in korte cursussen van 3 × 2 uren al het kader van de infanteriecompagnieën te scholen in het aanvragen en corrigeren van artillerie- en zwaar mortiervuur.

Indien geen organieke vuurleidingsverbindingen beschikbaar waren, werd in voorkomend geval door deze „kader-waarnemers” gebruik gemaakt van de organieke commandoverbindingen. Dit systeem — dat dus nog verder gaat dan Lt.-Kol. Da Costa stelt — heeft in de praktijk zeer goed voldaan.”

Nieuwe uitgave

VLUCHT IN DE RUIMTE, door H. Gartmann, 304 blz. Uitg.: N.V. Uitg. Mij Elsevier, Amsterdam. Prijs: f 12,50.

Op 24 febr. 1949 werd de wereldruimte ontsloten. Op die dag steeg van het terrein White Sands in Nieuw Mexico een proefraket op, voorlopig nog slechts „bemand” met instrumenten, die enkele minuten later een hoogte bereikte van 403 kilometer. De volgende stap was de „kunstmaan”: een raket die niet terugvalt maar enige tijd in een eigen baan om de aarde blijft cirkelen en van daar uit automatisch gegevens over het gebied op 500 km van onze planeet terugseint naar de onderzoekers beneden.

Er ligt een lange, moeilijke en avontuurlijke weg tussen deze resultaten, die

voorbereidingen zijn tot de eigenlijke ruimtevaart, en de eerste voor fantasie uitgekregen plannen en ontwerpen, die uit het laatst van de vorige eeuw dateren. Deze weg, en de mannen (en een enkele vrouw) die hem hebben begaan, worden in dit boek beschreven door een ingenieur, die van jongs af bij deze ontwikkeling betrokken is geweest. Hij verhaalt de geschiedenis van de raketten-techniek en de ruimtevaart tot op heden en werpt een blik in de naaste toekomst, zonder de vaste grond van de werkelijkheid een ogenblik te verlaten.

Het boek laat zich lezen als een spannende roman van mensen met ideeën, inzicht, kennis en doorzettingsvermogen.

v.H.

Management development

door P. G. G. FREDERIKS, *Majoor der Militaire Administratie,
Leraar aan de Hogere Krijgsschool.*

In het septembernummer 1957 van dit tijdschrift heb ik in mijn artikel „Het leger en de moderne bedrijfsvoering” gesteld dat het opviel dat „de activiteit, betoond voor de wetenschappelijke oplossing van een aantal problemen, opgekomen bij het civiele bedrijfsleven en de overheid en over het algemeen van gelijksoortige aard bij het leger zijnde, van civiele instanties dan wel personen kwam”, en ik eindigde met: „von Moltke was modern, laten wij proberen de achterstand in te halen!” Een en ander betekende, dat op zijn minst tijdige kennisneming van de problemen — ontstaan bij en opgelost door het civiele bedrijfsleven — gewenst was, teneinde — voorzover relevant — efficiënte werkwijzen in het leger te kunnen invoeren.

Voorzover uit het bovenstaande al een verwijt mocht klinken, gebiedt de objectiviteit van het tegendeel — voorzover uiteraard binnen mijn gezichtsveld liggende — gewag te maken. De aanleiding hiertoe is een aantal artikelen in „De onderneming”, orgaan van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond, nummers 19, 21 en 23 jaargang '57 van de hand van de heer J. van Meer, secretaris van dat Verbond, getiteld: „Het leiding geven in de Verenigde Staten”.

Het artikel is geschreven n.a.v. een door de schrijver naar de Verenigde Staten gemaakte studiereis, teneinde na te gaan hoe aldaar het probleem van de zg. „management development” wordt aangepakt en waarin speciaal aandacht wordt gevraagd voor een van de nieuwste methoden van kennisoverdracht, de zg. „incident methode”. Daartoe werd een bezoek gebracht aan de American Management Association, de Massachusetts Institute of Technology, waaruit zich de School for Industrial Management heeft ontwikkeld, de Harvard University en de University of California. De cursisten waren studenten, geselecteerde personen uit het bedrijfsleven, bestemd om t.z.t. topfuncties te bekleden, alsmede personen die reeds in leidinggevende functies werkzaam waren.

Een van de meest opvallende dingen, dat bij die cursussen opviel, vooral m.b.t. de beide laatste categorieën, was dat de cursist weer volkomen student werd in de letterlijke zin van het woord. Om bij te blijven, om vooral ook in de *toekomst* zijn taak naar behoren te kunnen blijven vervullen (de levenshouding van de Amerikaan brengt mee, dat hij zelden het woord „vroeger” gebruikt), acht hij dergelijke cursussen *onmisbaar*. Het is voor hem geen kwestie meer van tijd *hebben*, maar van tijd *maken*. En voor de onderneming, die de functionaris in de gelegenheid stelt een dergelijke cursus te volgen, is het geen kwestie van „de man een bepaalde tijd missen” maar van „de man beter voor zijn taak berekend terug te krijgen”.

Tijdens de cursus worden *alle* problemen, die voor een leidinggevende functionaris van belang zijn, behandeld. Niet alleen menselijke verhoudingen, ook economische en financiële vraagstukken, kostprijsberekeningen, efficiency, bedrijfsorganisatie, wetgeving, geschiedenis, buitenlandse politiek, alsmede de filosofie van het ondernemerschap.

Nu wordt door de hierboven genoemde opleidingsinstituten het probleem van de kennisoverdracht op totaal verschillende wijzen be-

naderd. Het Massachusetts Institute for Technology (M.I.T.) / School for Industrial Management huldigt de klassieke opvatting, dat de wijsheid in de boeken staat.

De Harvard University daarentegen verwacht slechts heil van de praktijk als leermeester. Hier is de methode gebaseerd op de casus positie, een geconstrueerd praktijkgeval, waarbij alle informatie die nodig zijn om tot de oplossing van het probleem te geraken, bekend zijn.

Neen, zegt de M.I.T., zo eenvoudig is het niet, want voor het nemen van beslissingen is vooral van belang het kritisch verzamelen van de gegevens die nodig zijn om tot de juiste beoordeling te komen. Vandaar dat daar gewerkt wordt volgens de „*incident methode*”, waarbij de casus eenvoudig als „incident” wordt voorgelegd en het verzamelen van de gegevens aan de cursist wordt overgelaten. In de praktijk zal het immers ook zelden voorkomen dat met het probleem alle noodzakelijke gegevens op een presenteerblaadje worden aangeboden. Bij deze „incident methode” wordt nu als volgt te werk gegaan.

De cursisten krijgen een probleem voor zich en kunnen dat gedurende een bepaalde tijd bestuderen. Daarna wordt gelegenheid gegeven vragen te stellen, die hun de informatie moeten verschaffen, nodig om tot een gefundeerde beslissing of oplossing te komen. Ook hiervoor wordt een bepaalde tijd gesteld, afhankelijk van de aard van het probleem en van de ervaring van de groep. Het gaat er hierbij vooral om, dat de cursisten leren om in een zo kort mogelijke tijd de noodzakelijke informatie in te winnen, daarbij niet alleen gebruik makend van de antwoorden op eigen vragen, maar ook van de antwoorden op die van de overige leden van de groep.

De tijdslimiet is gesteld om de factor tijd, die in de praktijk vaak de beslissende rol speelt, erin te betrekken en de cursisten te dwingen zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van de toegemeten tijd. Dubbele of irrelevante vragen blijven dan achterwege.

Het bovenstaande is volkomen analoog aan de praktijk. Immers, hij die leiding geeft moet bij de oplossing van een probleem beginnen met het moeizaam verzamelen van gegevens. Vandaar dat dit belangrijke stadium bij de behandeling van een praktijkgeval niet mag worden overgeslagen.

Nadat de vragen zijn gesteld krijgen alle cursisten opdracht hun conclusie op papier te zetten, voorzien van een korte motivering. Daarna worden zij in groepjes gesplitst en zij krijgen opdracht om — weer binnen een bepaalde tijdslimiet — een groepsbeslissing te nemen, die, eveneens voorzien van een motivering, bij de cursusleider wordt ingeleverd.

De docent krijgt een vrij nauwkeurig beeld van het verloop van het gehele proces. Dit beeld wordt gevormd uit de volgende gegevens:

- welke informatie is gevraagd en door wie;
- wat zijn de persoonlijke beslissingen;
- wat gebeurt er in de diverse groepsbesprekingen;
- hoe draagt elk lid in zijn groep bij;
- in welke mate en op basis waarvan is men bereid een groepsbeslissing te nemen;
- in hoeverre zijn de deelnemers tot de kern van de zaak weten door te dringen en hebben zij oog gehad voor wat belangrijk en niet belangrijk is;

- maken de cursisten gebruik van antwoorden, die op vragen van anderen zijn gegeven m.a.w. kunnen zij luisteren naar anderen en denken zij niet te veel in hun eigen subjectieve straatje door;
- hoe is het gedrag van de cursist in de groep geweest; heeft hij zijn individuele conclusie herzien en daarvoor de groepsconclusie in de plaats gesteld of niet; op grond van welke motieven.

Voor de cursist betekent de „incident methode”, dat hij:

- zicht leert concentreren op het probleem;
- zich moet afvragen wat belangrijk is om te komen tot een gefundeerde beslissing;
- zich moet concentreren op de hoofdzaken, gezien de beschikbare tijd;
- de gegevens in groepsverband moet verzamelen;
- gebruik maakt van alle beschikbare informatie;
- ertoe gebracht wordt zijn standpunt te verdedigen en tegelijkertijd te luisteren naar anderen;
- leert werken in teamverband, waardoor de vraagstelling grondiger en meer doelgericht wordt naarmate de deelnemers meer op elkaar ingespeeld raken;
- bedrijfsbesprekingen efficiënt kan leiden c.q. op de juiste wijze er aan kan deelnemen.

Tot zover de „Onderneming”, waarin nog werd opgemerkt dat deze methode — voorzover schrijver bekend — in Nederland nog geen toepassing heeft gevonden.

Nu wil het geval dat deze methodiek reeds gedurende enige tijd wordt toegepast op de Hogere Krijgsschool, zonder dat zij de officiële naam van „incident methode” draagt.

Ook hier opdrachten die al dan niet individueel worden gegeven, vervolgens eventueel in syndicaatsverband moeten worden uitgewerkt binnen een bepaalde tijd, zelfs met de opdracht maximaal een bepaald aantal woorden voor de schriftelijke uitwerking te mogen gebruiken, zulks ter beoefening van een juiste en efficiënte zinsbouw; regelmatige syndicaatsvergaderingen, gedeeltelijk onder leiding van de docent, terwijl de opdracht, gericht op de praktijk, zodanig algemeen wordt gesteld dat alle gegevens relevant voor de oplossing door de syndicaten moeten worden verzameld; zulks *onder het motto*: alvorens de leider de kritische beslissing neemt zal hij eerst een situatie-analyse moeten maken van alle voor het nemen van de beslissing noodzakelijke heterogene factoren, die van economische, juridische, morele, psychologische, technische, tactische en strategische aard enz. kunnen zijn.

Zo werden bv. in het kader van de logistieke vorming de volgende opdrachten aan de leerlingen H.K.S. verstrekt:

a. **Krijgskundige Studiën 1957-1959**

gegeven een natie, die over enkele jaren wenst te beschikken over een legerkorps met 3 divisies; t.a.v. de benodigde goederen voor elk der niveaus t.w. behoeftenbepaling, verwerving en distributie, de externe interne en administratieve organisatie te ontwerpen en in de motivering aan te geven de (heterogene) factoren, die relevant kunnen zijn voor de beslissing.

b. **Krijgskundige Studiën 1956-1958**

een studie te maken van alle facetten, die kleven aan problemen zoals: materiële oorlogvoering, evacuatie en hospitalisatie, administratieve

verwerking, personeelsbeleid en -beheer, produktie, dienstverlening, bevoorrading, opslag en distributie, speurwerk en ontwikkeling, onderhoud en reparatie, vervoer en verkeerscontrole (de verschillende onderwerpen werden aan groepen van 2 of 3 leerlingen als opdracht verstrekt).

De ervaring gedurende deze anderhalf jaar opgedaan is, dat de resultaten zeer bemoedigend zijn. Men merkt zulks niet alleen aan de uitwerkingen, doch vooral ook tijdens de latere officiële lessen. Het tegen de studenten „aanpraten” — hoe interessant het onderwerp ook moge zijn c.q. hoe uitstekend de lessen ook mogen worden gegeven — verandert bij de voorgaande methode onmiddellijk in levendig discussiëren op een waardevol niveau, waaraan iedere student actief deelneemt.

Het moge uit het vorenstaande tevens duidelijk zijn geworden dat de opmerking van Zijne Excellentie de Minister van Oorlog, gesteld in zijn Memorie van Antwoord op blz. 25, dat er aan de H.K.S. 30 lessen (thans zijn het er ± 50) bedrijfseconomie worden gegeven — dank zij de tengevolge van de toepassing der incident methode noodzakelijke grote zelfwerkzaamheid van de student — in een heel ander daglicht komt te staan.

THE PANTHER COMPANY

Oil and Grease Mfg. Co. since 1922
FORTH WORTH - Texas U.S.A.

Battleship Mightyplate Dakbedekking
Battleship Mightyplate Primer (daklak)
Mightyplate Plastic Cement (voor scheuren)
Panther aluminium Dakbedekking

Vloeibare dakbedekking zo uit de drum te gebruiken, maakt Uw oude daken weer nieuw.

1. Grote duurzaamheid daar MIGHTY-PLATE 15% meer asphalt bevat.
2. Geen bellen, blazen of scheurtjes doordat de MIGHTYPLATE elastisch is en blijft.
3. MIGHTYPLATE doordringt de ondergrond en hecht daardoor als geen ander materiaal.
4. Alleen MIGHTYPLATE is op een vochtige ondergrond goed aan te brengen. Welk een voordeel juist in ons klimaat!
5. MIGHTYPLATE wordt zonder verwarmen, verdunnen of roeren koud uitgestreken zoals het uit het vat komt.

Maximale dakbedekking tegen minimale kosten.

Te gebruiken op metalen, asphalt, gegolfd ijzeren, beton-, cement- en mastiekdaken.
Leveranciers no R.I.B. 13617

Authorized Representative
Mr. JOHN BOS — MONSTER
Burg. Kampschoërstr. 74 - Tel. 01749-2739

N.V. GEBR. VAN UDEN'S

SCHEEPVAART EN AGENTUUR MAATSCHAPPIJ

(Van Uden Bros. Shipping & Agency Company Ltd.)
Rotterdam 14-15 Veerhaven Tel.: 113300

REDERS

Grote vaart
Rijnvaart

Kustvaart
Tankvaart

Bevrachters

Cargadoors

Expediteurs

Opslag

Aan- en verkoop van schepen